Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дензь ● ШИНАРА, 13 АВГУСТ, 1985 ШУ. ● № 97 (7132). ● Мах 3 кеп.

КПСС XXVII съезда накъадолхаш

Чакхъяьннай 7-гІа декада

ХЬАЛХАЛАТ-ТАРАШ

Вай мехкарча коммунистий форума дика къахьегама совгІат кийчдаь сийленца накъабахара «КПСС XXVII съезда — хьинаререрча къахьегама 27 декада!» яхача девизагІа шерра социалистически яхьйоаржаяьй А. Шерипова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай технологаш. ДІаяхача ворхІ декадагІа цу яхье котьяьннарех я Карпенко Станислав Аврамович керте латтача Л-35 яхача установка коллектив. Це пачхаьалкхен план 102,8 процент кхоачаш а яь, заданел совгІа арахийцай нтташ зараш сомий маьха тІехдика товарни продукци.

Завода установкашта юкъе яьржача яхье шоллагІа моттиг яьккхай Султанов Валерий Юрьевича кулгалдеча АВТ яхача установка коллективо. Цо ший задани 101,4 процент кхоачаш а яь, планал совгІа арахийцай бІаьш тонназ чакхдаьккхача мехкдаьта продукци.

ЭГГАРА ДИКАГІА ЛОАРХІАБУ

Парте аргІанарча XXVII съезда сийленца накъабахара шоай тарошкеи кхоачамашкеи цІаькха хьажа а хьежа доккхагІдола декхараш тІанийцад Н. Анисимова цІерагІча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цехийн установкайн технологаша. Предприяте цехашта юкъе яьржача яхье хадданза хьалха а латташ, дІаяхача ворхІ декадагІа хьалхара моттиг яьккхай Волняков Иван Николаевич керте латтача цхьайттаьлагІча цеха технологаша. Цар ер шу доладелча дена планал совгІа арахийцай бІаьш эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци. Белгалдаккха дезаш да, цунах дукхагІяр пачхаьалкхен дикала Знак йолаш хилар.

Завода установкашта юкъе ворхІ декадагІа котъяннаргаш лархІа эзаш я Седяков Павел Александровича кулгалдеча ЛЧ-35 яхача установка коллективи Широкорядов Владимир Владимирович керте латтача ЛЧ-24 яхача установка технологаши. Дукха хІама ца эшшаш хІанзлехьа товарни продукци арахецара бархІ бетта план кхоачашъяьй цу шин установка технологаша. ТІа-тІа шоай хьинар айдаь къахьегаш ба уж укх деношка а.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

«Кавказэнергомонтажизоляция» яхача специализированни управлене Грозненски участка бригадаша шоай деррига низаш оарцагІдаьхад парте аргІанарча съезда сийленца накъаяхара. Цудухьа хІанзлехье кхоачашъяьй цар бархІ бетта программа. Дукха теплоизоляционни балхахаш даьд цар «Грозэнерго» районни энергетически управлене теплоэлектроцентр ралашкен «ГОЭЛРО плана 60 шу дизара» цІерагІча № 1 йолча электростанцера дІайодача керда вІашагІйоллаш латтача теплотрассея.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ЯЛАТ ЧУИЙЦАД, ЛАЬТТА КИЙЧДУ

Дика чакхдаьхар кІи-марса балхаш Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза къахьегамхоша. 2500 гектара тІара кІаи мукхи лоацацача юкъа хьекха а аьрда а баьннхар комбайнераша.

ХІаьта царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб Теркакиев Ахьмад, Газиков Микаил, Хучиев Висолта, Кантышев Іийса, Хамхоев Башир, кхыбараш. Юкъера лаьрхІача парех хІаране дийнахьа хьанхари ардари цхьана а долаш 12—13 гектара тІара ялат чуэцар, нормагІа арда доагІар 8 гектар долаш.

Цар санна болх баьб касарех улла ялат оардаш хиннача комбайнераша а. ХІара дийнахьа 120—130 процент балха нормаш кхоачаш а еш къахьийгад Зурабов Іалаудина, Шибилов Суламбика, Зурабов Исроапила, дукха ха йоаццаш эскаре гІулакхдаь цІавенача Зурабов Халата, кхыбараша.

Дика болх бир ялат кхай тІара центральни хьатта дІакхухьаш хиннача РПО «Сельхозтехника» шофераша а. ХІаьта эгара дукхагІа рейсаш яьй Султыгов Машарипа. ХІара дийнахьа 50 тоннага дІакхоачаш дола ялат хьатІакхихьад цо. Цунца яхье баьнна къахьегаш хиннаб Медов Исмаіал, Евлоев Руслан, Пугиев Йоакъап, Ажигов Іийса, кхыбараш.

Ка бола ялат чуэцача дувзадена деррига балхаш чакхдоахача дикагІа къахьегараш морально а материально а белгалбахара лаьрхха вІашагІьелла штаб яр совхоза парткома секретарь Батыжев Хьасани профкома председатель Куснев Хурани керте а латташ. ХІара дийнахьа деча балхий итогаш яьй штабо, социалистически яхьа экран лелаяьй, «молнияш» арахийцай, дикагІбараш белгал а боахаш, ахчан премеш тийннай. Цу дерригача гІулакхаша наьха балхацара безам совбаьккхаб, сихеи дикеи чуийца даьккхад ка бола ялат.

Укх шера пачхаьалкхенга 1960 тонн ка бола ялат дохка дезаш ба совхоза кхаш леладераш. Цар дош деннад 2500 тонн дІадала. ХІанз тІатеІІа ялат цІендеш боахк центральни хьаттара болхлой. ХІаьта цар кийчдаьр заготзерно дІакхухь.

Деррига балхаш цхьан комплексагІа леладу совхозе. Чах мукъадаьккхача лаьтта удобренеш а тайсаь диснаш даьхачул тІехьагІа, тракторашца лаьтта оахаш боахк механизатораш Хучиев Зелимхан, Дударов Висингири, Оздоев Зелимхан, кхыбараш. ХІанзлехьа цар кийчдаьд доакъара лаьрхІа хьажкІаш дІаера а гурахьа ка бола ялат дІадера а 1900 гектар лаьтта.

МоллагІа агрегат ехача из тоае кийча йолаш кхай тІа латт газосваркеи мел эша запасной оатхалаши йолаш Олигов Мувсас лелаю «техпомощь». Укхаза наладчик ва Хамхоев Хьамид, сварщик Манкиев Мухьмад. Цар а дика болх бу.

А. САГОВ.

Планал совгІа кийчду

«Гикаловское» яхача производственни объединене хІанале хьайбашта кийчъяьй 290 тонн йол, сенаж — 1418, силос — 2100 тонн.

Ялх комбайни кхойтта автомашини йоалл хьажкІаш хьокхаши силос чуйоллача моттигашка уж хьатІанкхухьаш. Хьинар па кходеш къахьег аьта гІадамаш кІоага чу тракторацa Іотъодеш воаллача Чагаев Мовсара. ХІара дийнахьа цаІи ахи — шин балха норма кхоачашъю шофераша Шамсадов Лечасеи Ангаев Александреи.

Доанъар кийчдеш болча мехотряда болхлоша дош деннад массехк дийнахьа кхы тІа кхо эзар тонн хьажкІий силос чуйолла. ХІанз юкъера лаьрхІача хІара дийнахьа 500 тонн кийчъю цар из.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

Сихеи цадойташи...

Укх шера массехк бІаь гектара тІа нарсаш, помидораш, кабуц, кхы тайпа баьцадаараш хьалкхедаьд Грознерча «Родина» яхача совхоза болхлоша. «Горплодоовощторга» тикашкеи консервни заводашкен дІадахьийтад 1800 тонн баьцадаараш, шера планагІа деррига дІадала дезараш 9000 тонн долаш.

— Пхе а бригадерча болхлоша хьинаре къахьегарах дика хьийкъай нарсаш, помидораш, кхы тайпа баьцадаараш, — йоах совхоза директора Советски Союза Турпала Крутов Петр Максимовича. — Планал совгІа 1000 тонн а луш, 10000 тонн уж пачхаьалкхенна дІадала лерхІаш да тхо. ХІанзле тІехкхоачашъяьй хоарсамаш, кабачкеш, укроп дІаялара карарча шера планаш. Кхоачашъяьй яла йоал нарсаш йохкар а. Уж дІаеннай 610 тонн.

Баьцадаараш кхедеш йолча бригадашта юкъе хьалха я Къахьегама Цlеча Байракха ши орден лелаеш йолча А. Солнышкинасеи Грозненски городской Совета халкъа депутата О. Иванниковасеи кулгалдеш йола бригадаш. Цар болхлоша хІанзле дикка тІехкхоачашъяьй нарсаш а кхы тайпа а баьцадаараш дохкара карарча шера планаш.

Совхоза директора доккхал а деш цІераш йоах шоай дикагІболча болхлой. Хаддаза нормаш тІехкхоачашъеш хьабоагІа механизатораш Хатуев Утурма, Белов Николай, Дрозд Григорий, мугІарера болхлой Бекиева Пуша, Дрозд Надежда, кхыбараш.

Йоккхий сомий бешамаш а я цу совхоза. Цига шоаш хьалкхебаь Іажаш, хьачаш, кхораш, кхыбола сом сихбенна чуэцаш боахк совхоза ялх бригадера болхлой. Пачхаьалкхенна дІабеннаб 700 тонн сом, шера планагІа дІабала безар 5 эзар тонн болаш.

Шоай низ дІакхоачар ду совхоза соми баьцадаараши леладераша цхьаккха хІама я ца дойташ уж чуийца даха гІерташ. Хьинаре къахьег совхоза новкъостал де баьхкача «Красный молот», «Автоспецоборудование», Ленина цІерагІча заводашкарча, Грознерча кхыча предприятешкарча, учреждененшкарча болхлоша, Нохч - ГІалгІай АССР медицински училища студенчески отрядерча дешархоша.

С. СУРХОЕВ.

Республиканскн агропромышленни объединене совете

САГОТАГІА ДОЛА ДЕКХАРАШ

Нохч - ГІалгІай республикански агропромышленни объединене совета президиума аргІанара заседани хилар.

Цига дийцад Надтеречни района боахамашка коллективни подряд юкъедоаладара деча балхех лаьца, дола дош. Доклад йир Надтеречни РАПО совета председатела И. А. Индербиева.

ТІанийцача сошама тІа белгалдаьккхад подряда хьисапе 26 лаьтташ леладеш йола бригади звенои мара болх беш ца хилар — еррига йолчарех 38,8 процент. «Минеральный», «Кругловский», «Калаусский» совхозий кхаш леладерий къахьегам подряда формах вІаштІехьбаккхара енна задани кхоачашъяьяц. Иштта йоккха йолча «Горагорский» совхозе а подрядни хьисапе къахьегаш цхьаккха бригада е звено яц. Хьайбаш леладеча подрядах болх беш духхьал «Братский» совхоза цхьа шурий ферма мара яц.

Республикански агропрома совета президиумо Надтеречни РАПО декхарийла яьй, де доагІараш а лаь, района юртбоахама производстве геттара сиха подрядни хьисапе къахьегам вІаштІехьбоаккхилга Іалашде.

Заседане дийцар «Гикаловское» яхача производственни объединене люцерна ги дукхагІа даккхара деча балхех лаьца. Наурски района боахамаша хиш дехкаш дола лаьтташ эфективно леладара йола мероприятеш мишта кхоачашъю. Цу хьакъехьа докладаш йир: «Гикаловское» яхача производственни объединене директора К. Г. Строевас, Наурски РАПО совета председатела Ф. Н. Походнева.

Нохч - ГІалгІай АССР юртбоахама министра заместитела В. Г. Карташова яьча представленех республикански агропрома совета президиумо чІоагІйир ялатаи силосаи лаьрхІа хьажкІаш чуэцара йола комплексни план.

Оарц дала!

ХЬАДЕЧОХ ДОГ ЭККХИЙТ

Бахача наха баьцадаараши соми дукхагІа лоаттабе йиш хулийтача тарох цаІ — бригадий, къаьстта дезалий подряд. ДІадахача шин шера массехк бригадо болх бир Ачхой - Мартановски района «Бамутски» совхозе цу тайпара. Цхьабакъда, 31 гектара тІа саьмарсаьхк кхебаьчеи 70 гектара тІа хохаш лелабаьчеи шин бригадана мара карагІдаланзар, масала, соахкара декхараш кхоачашде. Хохаш план 990 тонн йолаш, 1549,5 тонн чубера, хІаьта саьмарсаьхк план 90 тонн йолаш 152 тонн. Цу шин бригадо 1701,5 тонн баьцадаараш кхедир, хІаьта вокха цхьайтта бригадо цхьана — 1847,5 тонн.

Бахьан? Саьмарсаьхки хохаши сиха талхац. Чуийцачул тІехьагІа ши кІира а совгІа а ха йоаккх цар меттахьа ца боалаш. ХІаьта помидораш, нарсаш изза ха яьккхача йохкалу. Цудухьа нийсделар духхьал саьмарсаьхки хохаши лелабаьча шин бригадо планаш тІехкхоачашъяр, хІаьта вокх бригадашка кхеяь нарсаш, помидораш уж дІаяхьа моттиг а йоацаш, 30 процент совгІа яраш яйра. Цудухьа план кхоачаш ца еш йисар. Сомий бешамашта доккха зе дир соахка ша тохаро. Из бахьан долаш подрядагІа болх баьча дукхагІйолча бригадаштеи звеноштеи авансах шоашта тийнна ахча кхыметтел меттаоттаде а магазар. Вешта, 1983 шера 6338 соми дІадахача — 3000 соми, тІадисар подрядагІа болх баьча бригадаштеи звеноштеи. Цу хана къахьийгача баьцадаараш леладаьрех дукхагІбараш хІанз совхозе болх беш а бац. Цудухьа царна тІадисача ахчах фу хургда ховш дац хІанз. Иштта да хиннар.

Баьцадаараши соми кхебу еррига кхойтта бригада я укх шера подрядагІа болх беш. Царех шиъ бІарччача дезалех латташ я. Цхьабакъда, дурчогІа а соахка а хинна сурт укх шера юха а отта мегаш да. ДІадахьа моттиг а йоацаш талхаш да дукхагІдола баьцадаараш, Іажаш. Масала, чуийцачул тІехьагІа бутт совгІа ха йоаккхаш яьшкашка лаьттар 50 тонн гаргга саьмарсаьхк.

Цу боахаме кхебу дукхагІбола Іажаш хьалха кхачача сортех ба. Дика хьийкъабар уж укх шера. Цхьабакъда, чуийцачул тІехьагІа цхьаннахьа дІа ца эцаш 40 процент бараш бовш латт. Массе хана санна, кхоачашъеш яц баьцадаараш а сом а дІанйбе безача консервни заводаша, «Горплодоовощторго» шоай графикаш.

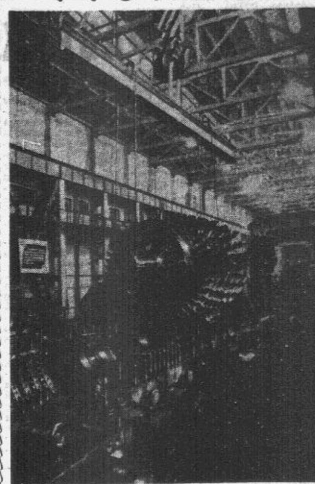
Укх деношка помидораш чуэца йолаяьй цу боахаме. ХІанз, уж кІезига йолча хана, чакхъяхара а тикашка йохкара а дІанйю цу боахамгара. Цхьабакъда, дукха уж чуийс йолайича яхьа моттиг а йоацаш, царех дукхаяраш йоврхиларах шеко яц. ХІана аьлча, «Чечингплодоовощхоз» объединене уж чакхъяха низ дІакхоачаргбац.

ХІара шера цу хьакъехьа дукха дувц газеташ тІа, телевидене радиои гІолла. Цхьабакъда, хувцалуш хІама дац. Бахача наха хІара шера уж дІа мел ийду, хІаьта чакхъдахара республике мел низ ба а хьаже хІана увттаяц «Чечингплодоовощхозе» боахамашка помидораш, кхытайпа баьцадаараш дІалера планаш? Хаттар отт: хьадечох наьха дог хІана эккхийт? Изала беркат доадар Іэхь а да.

Цу хьалхашка наха подрядагІа болх бой тамаш а я. ХІана аьлча, эе мара пайда бац царна цу гІулакхо.

Х. МАГОМЕДОВ.

СОВЕТИЙ МЕХКА ГІОЛЛА

ЛЕНИНГРАД. «Производства еррига дегІаахар — технически прогресса, оборудованех биззагІа пайда эцара, кхоачамий кхом бара чотах». Цу девизах къахьегаш я В. И. Ленина цІерагІча «Невски завод» яхача объединене коллектив. ЦаІи ахи шерал кІезигагІа йолча хана къахьегама овсарле 10 процент лакхъеннай, нормативни цІена продукци лаьрхІача производство дегІаенай 7,5 процент, кходаьд 1530 тонн Іаьржа металлаш. Уж толамаш — лакха овсарле йола хІанзара оборудовани — станокаш - автоматаши робототехнически комплексаши оттаьча планах ларрагІа юкъейоаладрах хьахинна да. Объединене шоэза тІакхийттай числовой программи управлени йолча станокий парк, шерра пайда эц «обрабатывающи центра» тайпарча металл тедача агрегатех. ЧІоагІа яьржай къахьегам вІашагІболлара бригадни форма. Цу дерригне ІалашдаьІ болхлой тІа ца тохаш къахьегама овсарле лакхъелга, оборудовани хувцара коэффициент белггала айелга.

СУРТА ТІА: 25 эзар киловатт низ бола газ дІаухийта агрегат вІашагІйоллача.

С. СМОЛЬСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

● **МИНСК.** **Массаза хІама хинна дІаэттад «Минскн тракторни завод» яхача объедннене цехаши участкаши кердача техникаца комплексни Іалашъелга.** Масала, заготовкашта обработка еча участкана реконструкци яьй укхаза еррнгача технологически линегІа, хІаьта цо таро хилийтай операцеш еча 40 процент прокат кхое. Бийдали материалаши кхоярa чотагІа шу чакхдаллалца йолча хана лаьрхІад кхы тІа «Белорусь» яха нтташ тракгораш арахеца.

● **МАЖЕЙКЯЙ (Литовскн ССР). Металл дукхагІа дІа ца а дохийташ дукхагІа изделеш арахец Мажейски компрессорни заводе.** Укхаза болх бе йолаялийтай керттерча производствах юхеюсача бийдалах мебельни фурнитура, электробытовой прибораш, сомийбешамийн хаьс - бешамийн инвентарь хьаеш йола цех. Чурча кхоачамех пайда эцаро таро хулийт республика тикашка цхьайолча хана тоъаш йоацача хІамашца нах дикагІа Іалашбе.

● **ТБИЛИСИ. Тохкамаш даь даьннад Тбилисерча зІамига мощность йолча электрически машинай технологе** Еррнгсоюзни Іилма-тохкама проектно - конструкторски институте электродвигателаш вІашагІъехкара йолча автоматизированни комплексана. Робототехманипуляторех латтача конвеерни лине кхоачашъю двигателаш вІашагІйохкара еррнгаш а хІана яц, аьнна йола операцеш, хІаьта автоматика электронни система проверка ю изделей дикала.

● **БЛАГОВЕЩЕНСК. ОтпускагІа бахача доярнашта меттел болх бе баьхкаб Волково яхача амурски юртара школьникаш.** ВІалла дага доацаш хинна хІама дар моттнгерча совхоза фермерча дояркай еррига бригада кІаьнкех латташ хилар. КІаьнкаш цу гІулакха дика кийчбенна хиннабар. Школьни факультативе цар Іомадаьдар хьайбаш леладара гІуллакхаш, хІаьта хІанз царна йола дика практика хургъя укхаза.

● **ДОНЕЦК. «Донецки кагирхой шоаттади» яха городской клуб хьайиллай шахтерски столица А. С. Щербакова цІерагІча культураи салаІареи центральни парке, хІаьта цига баьхка эгара хьалхара хьаьший хилар Москвера цІакхаьча кагирхойи студентийи Дерригдунен XII фестивала делегаташ.** Клуба программе — тІемеи къахьегамеи ветеранашцара вІашагІкхетараш, диспуташ, культурни мероприятеш, спортивни яхьаш.

● **ДВУРЕЧНАЯ (Харьковскн область). Именной балха инструмент дІаеннай квалификационни удостоверенеца цхьана «Коммунист» яхача колхоза гІишлонхошта Харьковски ДСК-1 бригадира Социалистически Къахьегама Турпала В. Плахотина.** Из керте латтача коллективо дакъа лаьцад укхаза наха чуІе цІенош, гостиница, столове хьалъеча, подшефнибарашта новкъостал даьд профессиональни говзал Іомаеча. ХІанз областерча колхозаштеи совхозаштеи шефство лелаеш Харьковера 80 гаргга гІишлон-монтажни организаци я.

● **КИЕВ.** Шоай республика шаьрча арен зоне хьалха хьийкъа ялат чуийца даьнначул тІехьагІа Украина механизатораш юха а ялат чуэца бохийт. ХІанз ялат чуэцаш хургба уж Казахстана целинни лаьтташка. Эгара хьалха цига дІабахаб донецки комбайнераш. Вежарашха йолча республика кхашкара ялат чуэцача дакъа лоацаш хургва Украина еррнгача областашкара виъ эзар саг.

(ТАСС).

БАРКАЛ ДАХЬАШ ЦІАКХАЬЧАР

Кагирхойи студентийи Дерригача дунен XII фестивале Москве дакъа лоацаш хинна вай водителаш цІакхаьчар укх деношка.

Фестивале дакъа лоацаш хинна сводни колонна водителаш цІаберзара хетаь митинг хьайийллар цу колонна партийни организаце секретара Г. Н. Романенкос. Къамаьл де дош лу фестивальни сводни колонна кулгалхочоа, «Чечингавтотранс» территориальни объединене начальника заместитела Хь. Б. Татриевна.

— Нохч-ГІалгІай АССР-ра бІаь совгІа водитель ваха вар Москве хулача фестивале дакъа лаца 35 автобусаца, — аьлар цо.— Стажировна йолча хана а хьаьший тІ[illegible] юкъа а, къаьстта би[illegible]а, вай водителаша тІехдика болх бир. Тхона чІоагІа баркал аьлар фестивала оргкомитета, Московски ГАИ болхлоша.

Вай мехкарча делегацена меттел, шофераш гІулакх деш хилар доазол арахьарча хьаьшашта а. Царна юкъе бар Германе Федеративни Республикера, Австралера, Грецера, КНДР-ра, кхыча мехкашкара баьхка кагирхойи мехкарийи.

ХІара дийнахьа, бийса тІехьаяххалца болх бе безаш хулар водителаш. Царех цхьаккха а вацар болх хала ба, аьнна ак оелаш. ЧІоагІа баркал аьлар Нохч-ГІалгІайченерча водителашта фестивала хьалхарча стажировке болча хана Москвера бераш пионерски лагерашка дІакхувлача а уж цІакхувлача а дакъа лацарах.

Къаьстта дика болх барца белгалбаьлар автоколонна-1572 водителаш Ю. Ситин, А. Амхадов, С. Джабраилов, ПАП-1 водитель І. Джегутханов, пассажирски автотранспорта Грозненски производственни объединенена водитель М. Дудаев, ПАП-5 водитель Ш. Идрисов, ПАП-2 шофер И. Хамадов, кхы дукха бараш а. Кагирхойи студентийи форум йолча хана хьаьшашта тІехдика гІулакх дарах «Югавтотранс» объединене гІолла хьалхара моттиг хьожайир сводни колонна коллективана.

— Дукхача шерашка дагара яргъяц тхона фестиваль, — аьлар водителий бригадира Ю. А. Ситина. — Тхоай низ мел кхоачар дир оаха фестивала хьаьшашта дикагІча тайпара гІулакх де гІерташ.

— ДукхагІйолча хана австралийций группаца болх беш хилар со. — йоах автоколонна-1572 водитела Б. Бакшиева. — Уж берригаш а хІана бац аьнна духхьашха вай мехка баьхкабар. Хьалхарча юхьигах чІоагІа эзабенна бар уж. Из дика кхетадеш дар, уж укхаза хьабахкалехьа вай мехкагІа царна па дувцаш фу дисабар. Цхьабакъда, царна къаьгга гучадаьлар шоашта дийца аьл-дитташ банъдоацийлга, вай мехка царна кораббир дукха новкъостий а доттагІий а.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТІА: цІабаьхкача шоферий группа.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХАРЖАМАШИ

ФАБРИКА СИЙ—ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ

Шийтта коммунист ва Назрановски трикотажни фабрика технически тIахьожама отделе (ОТК). Цар шоай авангардни лоархIам лакха лоаттабеш, доагIар шоашкара а кхычаргара а хьадехаш хилча, шеко йоацаш, ала йиш я предприяте арахеца продукци дикагIа хургьяр, аьнна. Из вай ишта ях продукце дикала Iаткъаш дола бахьанаш, производство юхаетташ йола ерригa «готтига» моттигаш йовзаш уж боландаь. Цар хьалхленца, ОТК службера массава чIоагIа барт баь дIаотте брак ерашта никъ бехка низ дIанхоачаргбар.

ТIаккха хьожаргда вай цу даькъера ОТК коммунисташа шоай декхар мишта кхоачашду. Массехк ди хьалха балха дIаяьннача цар цехови парторганизаце секретара Л. Кокурхоевайна метта доклад еш яр цун заместитель Л. Костоева. Собране тIававцар кхоъ коммунист. Цох лаьца-м ца хьоахаде а мегаргдар, нагахьа санна кхычарна хьокхам тела безалар шоай дисциплина хила ма йоаггIара йоацилга хьахьокхара дола цхьа масал из деца ре.

Къамаьл цу тIара вай дIададу докладчик а кулгалхой а продукци яккхара а йохкара а планаш укх тIехьарча хана коллектива кхоачашъе карагIдаларца дувзаденна цхьадолча даькъе доккхал де дагахьа болчоа тара хийттадаь.

Бакъда, цхьадолча даькъе тоаенна контролерий къахьегама а технологически а дисциплина, уж кIезигагIа хувцалу, шозза гаргга эшаенна претензеши рекламацеши. Арахецача продукце сортность планагIа йоагIар 82 процент йолча, 88,3 процент хиннай. Цхьан кога тIа доакхаш латт социалистически яхь леларра гIулакх, пенгазеташ арадувл.

Болх цхьан кога тIа баккхара, фабрика коллектива баьккха хьалхара низкъала гIа ба из. Боккъалдар аьлча, цхьа-ши шу хьалха геттара воча оагIорахьа дийрза цар хьал хIана бокъонгахьа даьнна юхаметтаотташ доагIа. Из Iалащдеча шоай дакъа юкъекхухьаш хиннаб ОТК контролераш, цхьаболчар доагIа хьинар а гойташ. ОТК инженер вола коммунист Б. Беков хIара бетта лахар санна кхоалагIа декада юкъегIертача план кхоачаш ца еш йисара бола кхерам тIабессача кIалйисача цехе хьожаву. Ишта хала-атта цу декхарех лоархIабу уж. ТIаккха хаттар отт: цу цехера кулгалхой, партийни, общественни организацеш яц-те цун уйла а сагото а еш?

ДIауйла елаш, цеха болхлой бетта планагIа 500 эзар издели арахеца езаш хул. ХIара дийнахьа 20 — 25 эзарнега дIакхоачаш цар уж арахецаш хилча болх тайжка дIагIоргбар. Из вIаштIехьдоалаш дац, кхоалагIча декаде юкъера лаьрхIача хIара бетта ах совгIа продукци арахец укхаза е долчча бесса аьлча, цох а нонагIа яр тIеххьарча цун деношка. Ишта, ше къамаьл деш коммуниста Б. Бекова белгалдаьккхар, шин бетта тIеххьарча шин дийнахьа 86 эзар издели арахийцар цхьан цеха коллективо, яхаш. Ишта, сихбенна болх беш хилча хьахул-кх брак. хIаьта дика яр мара продукци чакх ца ялийтара тIахьожам оттабарах фу ала йиш я, из царгара хьадеха дезараш, шоаш конвейерашка а этта, живаррий сухалбелаш, план йоацаш кIалдусаш латт вай, яхаш наха тIалатташ хилча.

Кхычахьара ханнахьа полотно, кхыйола материалаш ца лоаттаярца дувз укхазарчар уж деррига кхоачамбоацараш. Шеко яц, цкъаза из нийслуш да, моттигаш хиннай хьаухийта полотно дика а бесага диллача хила ма доаггIара а доацаш. ХIаьта из деррига харц хIамаш акхарех тийша доацаш, даим кхоалагIча декаде хулаш да лха гIертараш бакъбе йиш яц.

— Керда модель балха юкъейовлаеш хилча хьалхе йоагIа кийчо е еза: хилайза даргдоацар да технологически карта дIакхачийтар, хIаьта укхаза керда издели хьаe болабенначул тIехьагIа чертежаш хувца болалу, — яхаш дувцар ОТК начальника Т. Нальгиевас. — Вай фабрике нийслу цкъаза во продукци кийчъяьр бехке ве воагIача метте контролераш цунна кIал оттабе гIерташ. Тхона эш штампаш, инструмент лелаергйола истолаш.

Фабрика партбюро секретара Л. Плиевас бехк баьккхар контролерех цар входной тIахьожам мела лоаттабарах. Поставщикаша хьаухийта полотно во хиларах цхьа сом гIод текхадац цар.

Дика хет брак йола продукци соахкарчул шозза кIезигъенна, хIаьта а арахецача ерригнех брак ярца ловш яр кхо процент йолча, хIанз нийтта процентага дIакхоачаш хул юхатоае еза продукци. Алхха упаковка нийса ца яр, штамп дика гуш ца хилар санна йолча ледарлонаша продукци юхаерзаеш моттигаш хиннай. Дукха ха, рузкъа доаду продукци дIайицачар хьаувттаю претензеш нъестаеш. Харцахьа маха баьккха хIама хилча бехке вар лаха везилга кхетадеш да. ТIаккха мишта дашха доагIа, нагахьа санна укх фабрикера цхьан йоккха йоацача городерча базе итташ эзараш цхьан размерахи бесахи йола майкаш цкъара дIайохийташ йолга. КIаларбараш-м корташ хьа а лаьце Iоховш: «Ай, тхона-м тховй нах «гон тохаш» цу размерах хургболаш нийсбича а итт шера а совлен хургья ераш!» аьлc.

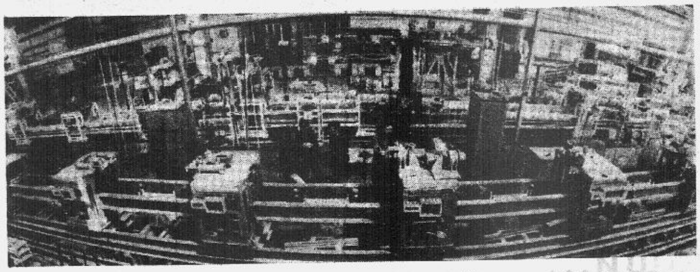
Хила ма эшшара яц контролерий дисциплина. Коммунисташ ни, Оздоева, Костоева, Цороева балха тIехьабувл, собранешка ахара тIера бац. Цунца цхьана болаш ба шоай декхар тешаме кхоачащдеш, балха нормаш цкъан ахаззен тIеххоачашъеш бола нхалнах. Царех цхьаь цаI парте хьанийцаяц отчет луча юкъа. Цу даькъе шоай парторганизацех чIоагIгIа бехк баьккхар къамаьлаш даьчар.

Инструктора Х. Муцольговас белгалдаьккхар, керда хьауха нах уж балха тIа шаьрбаллалца царца боагIа болх боре гIулакх дикагIа леларгдар вай, уж кIезигагIа хувцалургбар, яхаш.

Цох тийша да хьаю продукци дика хилар а. Ишта, терно тIаэзар кхалнаха болх беча помещенешка Iай ла хала долаш шелали аьхки вентиляци ца хиларца са дикъан хилара. Цу деша кулгалхой, партийни, профсоюзни организацеш лерттIа оарцагIйоаларе бакъахьа хургдар, йоахар цо.

Собране къамаьлаш даьчарех цхьанне а цIи яккханзар ший тамагIа долаш е ОТК тIахьожам боацаш изделеш дIаяла бокъо яьккхай, аьнна бIарччача конвейера е къаьст-къаьстача сага а. Уж тайпа нах бац-хьогI укхаза? Ба. Производствера порядоки дисциплинеи лакха яларе цу тайпарча гIулакхий а уйла е йолалургьяр коллектив.

С. ШАБИЕВ.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Хьалхара продукци — «Ростсельмаш» объединенена автоматически сварочни лини еннай еза электросварочни оборудовани кийчъеча кердача Бакински заводо.

«Дон» яхача комбайна доккхийча доакъошта шоашта оттаяьча программах дуга хьисапе сварка еш хургья роботаш. Хьалха из болх кулг-кара баьб. Дуга хьисаперча методах моллагIа сомал долча меттала сварка е йиш я, контактни хьисапе таро йоаца.

Бакински автоматически линеша таро лу комбайнови заводашта кердагIйола машинаш хьаелга сихагIа карадерзаде, цхьадолча балхашка къахьегама овсарле лакхъе.

СУРТА ТIА: керда автоматически сварочни лини.

А. БЕККЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Стахановски болама 50 шу дузаш

Дицлац уж шераш

Мехка дIадолалаь дика а керда я хIама хьаллоацаш, цунна юкъе дакъа лоацаш хьабоагIа йоккхача АтагIара нах. Масала, 1935 шера вай мехка стахановски болам дIабаьржача, цунна юкъебахар. ХIаьта эггара хьалха стахановец хиннарех цаI ва Ампукаев Нажмудин. Цох лаьца хургда са дувцар.

Цу хана Грознерча мехкдаьтта чакхдоахача заводе болх беш вар из. 1933 шера «Нефтеуч» яха училище тIехдика чакхъяьккха вар Нажмудин. Цо болх бора «Алко» яхача мехкдаьтта чакхдоахача установка тIа.

— Юххьанца кочегар вар со, — йоах Ампукаева. — Цу хана чIоагIа чоалхане хеташ яр доазол дехьара нийцаена «Алко» яха установка. Из яйза дика Iомавенначул тIехьагIа мара болх бе вахийтацар цу тIа.

— Са аьттув баьлар цига йоккха опыт йола болхлой нийсбенна. Уж бар М. Мурадаев, С. Руденко, А. Артамонова. Цар новкъостал дир мехкдаьтта чакхдоаха техника Iомаеча а технологи йовзача а.

Нийсса шоаткъе итт шу хьалха хинна хIамаш да Нажмудина дувцараш...

Алексей Стаханова баьккха къахьегама толам сиха дIабаьржар беррига мехка гIолла.

1936 шера 16-ча октябре Сийлахь - боккхача Октябра 20 шу дизараи Советий бархIалгIча съездаи ма боагIара накъабахара къахьегамхой тIахьехаш Бакурча мехкдаьттахой кхайкарал аралаьлар «Правда» тIа.

Вай мехкдаьттахошта юкъе эггара хьалха из хьаллаьцар цу завода № 2 йолча установка оператора М. Мурдаева. Цо шийца яхье вала тIахьийхар Н. Ампукаев.

— Со раьза хилар Мурдаевца яхье вала. — йоах Ампукаева.

Шинне а тIехкохачашдир шоаш тIаийца декхар. Хьалхара моттиг яьккхар Ампукаев Нажмудина.

Бакурчеи Грознерчеи мехкдаьттахошта юкъе лелаьча социалистически яхьа итогаш е 1937 шера январе Грознера делегаци яхар. Цунна юкъе вар Н. Ампукаев а. Цун цIи гIоръяьнна яр цу хана.

Цу шера февраль бетта Г. К. Орджоникидзе ше волча хьийхар хьалха латта стахановцаш Царца Москве вахар Н. Ампукаев а.

— Григорий Константинович Орджоникидзе хIаьта тхоаш тIаэцар, цо даь къамаьл, цун нахаца хинна безам цIаккха бицлургбац сона, — дувц хIанз а Н. Ампукаева. — Цигара цIавеча кхы а хьинаре къахьега дог доагIар.

1937 шера завода коллективо кхайкарал дир стахановски болама ши шу дизар къахьегама толамаца белгалдаккха. аьнна. Из хьаллаьцар мехкдаьтта чакхдоахараша. Социалистически яхье хьалхарча мугIаре яр Н. Ампукаевеи, М. Мурдасвеи кулгаллеш йола бригадаш.

ТIехь - тIехьа лакхлора Н. Ампукаева балха говзал. 1938 шера установка мастералла оттаву Н. Ампукаев. Цу балха тIа волаш кхы а дикагIа гучадоал коллективана кулгалле из хови хилар. Цу гIулакха тIа волаш Ампукаева къахьегама керда толамаш доах.

Мехкдаьтта промышленноста кадрови болхло, хьалха латта стахановец хиларах тарра СССР еза-йоккха промышленноста халкъан комиссариата приказагIа Бакински промышленни академе деша лохийт Ампукаев Нажмудин. Бакъда, из чакхъякккха йиш хилаизар цун — фашистски Германе тIом болабир. Грозне юха цIа а вена, ше хьалха хинначa балха эттар Ампукаев. Цунна дага хинна дуккхадар кхоачаш ца хулаш юкъагIдисар...

ТIом чакхбаьнначул тIехьагIа халкъа боахаме тайп-тайпара балхаш деш хул Ампукаев. Ха дукха дIаяхарах дицлац цунна ший юкъагIдаьнна дешар. ХIаьта из бер долча хана а хиннав дешара тIаккхувш. Цо кхоачашду шийна дуккхача шерашка дагалаьттар — 1966 шера цо чакхйоаккх Московски технологически институт.

1969 шера денз 1979 шерага кхаччалца Ампукаев Нажмудин «Чеченингушстройматериалы» яхача производственни объединене генеральни директора заместитель волаш хул.

Нохч - ГIалгIай гIишлош ю индустри дегIайоалаеча дика гIулакхаш карагIдаларах Ампукаев Нажмудина «Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо» яха сийлен цIи еннай. Цунна ишта еннай Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота а.

Ампукаев Нажмудин массаза а хьинаре дакъа лоацаш хиннав общественни вахаре. Из массехказа хержав Грозненски городской Ленински районнни Советий депутаталла.

Цо ший беррига низ дIабеннаб халкъа боахам тоабара, вай Даьхе низ болаши йIаьхийи хилийтара. ХIанз Ампукаев Нажмудин Юнусович пенсе ва. Бакъда, из юстарваьннавац вахара. ХIанз, стахановски болама 50 шу дузача хана, дукха да цун цу боламах дувца.

А. АРСАМИРЗАЕВА.

БОАХАМ ДЕГIАБОАГIА

«Нефтяник» яха совхоз «Грознефть» объединене аграрни цех я. Диъ шу совгIа ха мара яц из боахам Iобилла. Укхаза дика база хьалъяьй хьаккхарч лелаяра, нийца тIадоаладаьд доахан, чкъаьрий чудолаш Iамарч а да. Цу дерригне дIадех низ бола доакъара база хилийтар. Эггара хьалха хила деза ялат. Укх шера 435 гектара тIара ка бола ялат чуийцад план 22 йолаш хIаране тIара 28,4 центнер а йоаккхаш.

— Шалински районе цуд лакхагIа хьувкъам чубенабац, — йоах совхоза директора А. Мусаева. — 12 балха дийнахьа чакхбаьккхар кIи-маре. Соахкарчул 528 тонн ялат дукхагIа а даьккхар. Далаев Хьасана «Нива» яхача комбайнаца 100 гектара тIара ялат аьрдар 312 тонн а йоаккхаш, нормагIа арда доагIар 70 гектар йолаш. Л. Межидовеи цун гIонча волча Р. Шахбулатовеи 84 гектара тIара дар чуийцар 240 тонн ялат а доаккхаш. Цар санна къахьийгар Октябрьски УТТР-серча механизатораша М. Кадыровеи Д. Арсанукаевеи.

Шоай бехкагIа комбайнашка сайца ха ца йоаккхийташ сиха рейсаш йора ялат дIакхухьаш Ташкалински УТТ-ерча шофераша А. Озниева, Т. Ельмурзаева, Б. Дахаева, Д. Муртазалиева, А. Межаева, Л. Мусостова, совхоза шофераша З. Батыргереева, И. Ескиева, В. Юсупова.

Мукъадаьннача кхаьнта обработка еш боахк механизатораш хьайбашта мошача доакъара лаьрхIа укх деношка культураш дIаера а гурахьа ка бола ялат дIадувргдолаш а.

Кхы цхьаькха толам а баьккхаб цига: теплицашка баьцадаараш хьалхедеш йолча бригадо кхоачашдаьд социалистически декхараш. ПланагIа хила доагIараш 180 тонн долаш 185 тонн баьцадаараш даькад цу бригадерча болхлоша. ХIаьта царех хьахиннад 190 эзар сом.

Совхоза доккха новкъостал ду «Грознефть» объединене промышленни предприятеша. Цар кийчъяьй 645 тонн йол.

Е. МАЛОВ.

Бригада ди

РЕПОРТАЖ

Доакъар Iалащдеш пхи бригада я Сунженски района «Серноводский» совхозе. Коллективни подрядагIа къахьегаш я уж ерригаш а. Царех шиъ доакъарца доахан Iалащдеш я, вож кхоъ — жа леладеш йола бригадаш.

ТIеххьарча кхьиннена юкъе яьржача яхье, хьалха коммуниста КПСС Сунженски райкома члена Эльсанов Увайса кулгалдер я. Цу бригаде долх тхо.

Серноводскера СаьмуIашка бодача наькъа аьрдехьа гуш я силоса хьажкIаш хьокхаш йоахка комбайнаш. Царна тIадолх тхо. ЛавгIо хьекхача михо ловзаеш цIе вымпел ягIа цхьан комбайна кабина тIа.

Кха йисте латтача «техничка» машинаца ва бригада механик Эльсанов Сайд-Мохьмад.

— Малав цIе вымпел ягIа комбайн лелаер? — хаьттача:

— Эльсанов Мовлди ва,— жоп делар цо.

— Бригадир вола Увайс а Мовлди а хьа вежарий хургба-кх. — аьлча:

— Бац. Къонгаш ба. — жоп делар Сайд-Мохьмада.— Мовлди воккхагIа вар ва. Бригаде болх беш ба зIамагIа бола къонгаш, юртбоахама институте каникулах волча хана доакъар Iалащдеш воалл Мувса, укх шера итт кхесс чакх а яьккха слесара балхаш ду Iийсас. Советски Эскаре гIулакх де кийчлуш ва тIеххьарвар. Мувса цигара старшина а волаш цIавенначул тIехьагIа вахар институте деша. Цун наькъагIа ваха дага ва зIамагIвар а. Йо! — Макка а я бригада столове кхача кийчбеш.

Цхьа ха яьлча соц тракторашта тIехьайийна лелаеча КСС-2,6 яхача комбайнех цаI. К-700 маркех йолча трактора номерашка хьежача гуш да из Къулбаседа-ХIирий автономни республикера йолга.

—Алагирски района «Коммунист» совхозера ва сои Алиев Сослани. — йоах механизатора Жукаев Казбека. — Сослан тха агрегата технически хьалах жоп дала дезаш ва, хIаьта со — комбайнера декхараш кхоачащдеш. Доакъар Iалащдара новкъостал ле даьхкад тхо укх боахаме самардийнахьа. Тханцигара кхы ши агрегат хьакхача езаш я тахан-кхоана. Силоса дIайийна тха совхозера хьажкIаш чуэццал дегIаенаяц хIанз. ХIаьта уж хьакха еза ха хьатIакхаьчача укх бригдерча механизатораша тхоашта гIо дергдолаш барт баьб оаха.

— ХIана соцаьй оаша шоай агрегат? — хаьттача:

— Доккха хIама хиннадац, — жоп делар Алиев Сослана. — Комбайн трактора тIехьатоссаш боалла пIелг хьаиккхаб.

Сайд - Мохьмадана дIаэтта йиъ-пхи минут мара йоа па еш из тоабир Сослана.

Силоса хьекха хьажкIаш дIакхухьаш ЗИЛ-130 марках 13 машин я. Царех итт — Грознерча АТП-ра новкъостала яьхка. Кузоваш тIара аьта моша гIадам Iолегаргдоацаш тIехьашка тIехкараш а дехка кийчъяьй уж ерригаш а.

Цхьа ха яьлча кхай тIа хьакхоач совхоза директора заместитель Цечоев Бибот, боахаме доакъар Iалащдара бехктокхаме вола Татиев Дауд, совхоза керттера инженер Амаев Ахьмад.

— Са тессача денз лел тхо бригадашка гIолла балхаш мишта лел, уж тоадара фу эш хьожаш. — йоах Цечоев Биболта. — ИIайха яле а, массанахьа тIатеIIа къахьег механизатораша.

Шера план 2500 тонн йолаш хIанзле 1600 тонн йол кийчъяьй совхозе. Цунах дукхагIъяр цхьоалагIча классах я, вож — шоллагIча. Кхоачашъяьй ча Iалащдара задани а. Цул совгIа, 16 эзар тонн силос йолла езаш я.

ТIабаьхкараш Сайд-Мохьмадаца балха гIулакхех дагабаьнначул тIехьагIа. бригада стане долх тхо. Укхаза ба совхоза рабочкома председатель Ахмаев Ахьмад а Эльсанов Увайс а.

Лакха ураIъяхийта цIе байракх я контора хьалхашка. Из айъй механизатора Эльсанов Мовлена, шофераshта Темербулатов Iале, Микаев Леми, тракториста Васильев Александра сийна. ТIеххьара шиъ Грознера ва.

Шийга даьча хаттараshта жоп луш Эльсанов Увайса дувц:

— Бригаде 18 саг ва. Доакъаращца жа леладу 14 бригада Iалашъе еза тха. Царна кийчъе езаш я планагIа эзар тонн йол, йиъ эзар тонн силос. ХIанзале 600 тонн йол кийчъяьй оаха. Жа леладеча дIаоттаяьй из Шиъ-ах бIаь гектара тIа судански буц а я тха дIайина. Хьакха йолаяьй из. Цигара кIезигагIа яле 420 тонн йол йоаккхаргья. Ка бола ялат чуийцачул тIехьагIа 250 гектара тIа дIайийна сорго а я бригаде. Дика дегIайоагIа из хIанз. Цигара а 300 тонн гаргга йол Iалашъергья. Ка бола ялат хиннача 500 гектара тIа мошача доакъара хьажкIаш а дIаювргья. Уж 120 гектара тIа дIайийнай хIанзле.

...ТIакхоач делкъа ха. Уллув долча кхашка болх бу нах бригаде гуллу хIама дан. Гаьнна боахкараshта лаьрхIа кхача нийца машина йода.

Яа хIама Iоттаялехьа хьалхарча дийнахьа балха нормаш тIеххоачашъярах ахчан премеш лу Ахмаев Салмана, Эльсанов Мовлдена, Темирбулатов Iалена, Микаев Лемана. Раьза ба механизатораш Эльсанова Маккасеи Героева Шумисатеи кийчбаьча кхача.

М. ХАМАТХАНОВ.

● Болхлочун уйлаш

ТЕША ЛОВ

Дика къахьег укх шера тха ферма коллективо. ДIабахача ворхI бетта хIара кхоабача Iаттагара 400 килограмм дукхагIа шура яьккхар оаха, соахка цу юкъа хинначул. Дика я шурий хьоанал а. Из 3,8 процентага дIакхоач.

Ишта овсаре къахьега новкъостал ду тха коллективе барт, цхьоагIо хиларо. Эшаш моттиг хилча уллув болх бечоа дикача хьехамца, гIулакхаца новкъостал дергдоацаш саг вац.

Ферма совет я тха. Цунна юкъебоагIа ферма бригадир Богатырев Висан, зоотехник Албаков Iийса, ветеринарни лор Магомедова Роза, учетчица Успанова Хьава, доахан латтача хIара корпусера йоккхагIа йола доярка, толашагIа бола скотникаш. Къахьегама дисциплина толхаярах цун заседане дош дувца дезаш соахка март бетта денз моттиг хиннаяц. ХIанз из гуллу дукхагIйолча хана социалистически яхьа итог еш, хьанна мел премн яла йоагIа белгалдаккха.

Доахан леладеча хIара корпуса (уж йиъ я тха), хIара хьайбаш леладечунна юкъе лелаю яхь. Итт дийнахьа баьча балха итогех котало яьккхача корпуса премн лу.

Хьайбаш леладерий балхацара безам совбаккхара йоагIа йоакхо ю колхоза кулгалхоша а тха ферма бригадира Богатырев Висана а. Балха тIера а ваьнна мара эца йиш йоацача кхачан продукташца, доакъарашца, кхыча хIамашца Iалашду тхо.

Доахана маша алсамбаккхара доккха новкъостал ду тхона доакъар Iалашдераша а. Доажаде моттиг йоацандаь, лелийта наггахьа мара ара а ца доахаш, диззача шера чусоцадаь леладу оаха доахан. Царна моша доакъар хьатIакххахьара лаьрхIа вIашагIъелла отряд я. ХIара дийнахьа тха ферме бIаь тонн гаргга моша доакъар хьатIакххухь цо. Шоай декхарех геттара дика лоархIабу буц хьокхаш бола механизатораш Эльгукаев ИбрахIими Кагиров Хьусени.

Хьайбай продукци кхы а алсамъяккха йиш йолаш да тхо. Эшар фуд? Халача балхашта механизаци елга. Цу наькъагIа хIанз юхахьежаш а шорттига а долх тхо.

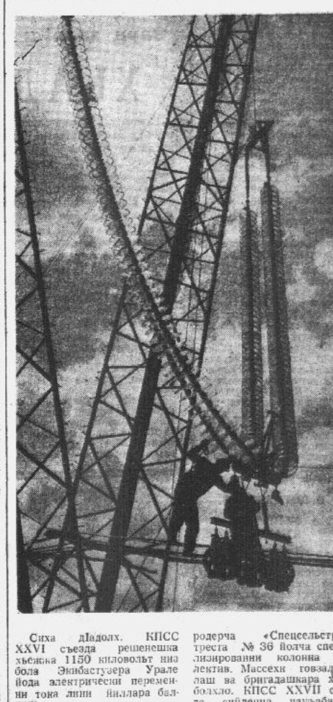
Итт шу хьалха тха фермана юххе аьхки баьцех витаминни хьоар доаккхаргдолаши Iай ялата эшк ергйолаши доакъара цех е йолаьяр. Хьаяь яьлча электричество хьатIа ца йоалаеш кхо-диъ шу даьккхар. Из де вIаштIехьдаьлча мотораш, цхьацца оатхалаш болх бе йиш йоацача денна тIа кхаьчар. Геттара дукха рузкъа дIа а дахийта хьаяьча цунна тIеххьара списани йир, колхоза экономикана, хьайбай боахама а геттара доккха зе а деш.

Хьалха хинначул пхеззза-ялхазза низ болашагIа а йолаш из тайпа керда цех хьаеш я хIанз совхозе. Хьайбай боахем дегIабоалабара доккха, новкъостал дергдар цо. Цхьабакъда, хьалха санна мело йой... Из дагадоха а кхер со.

Навха болх аттача баккхара а маша алсамбаккхара а дикка гIо дергдар, республика толашагIа долча боахамашка санна, доахан цехови хьисапе леладелга вIаштIехьдоаккхаре. Цу тайпара болх беча доаркай кIира ши ди мукъа хул. ДукхагIа дезалца хила а бераш ма доаггIа хьалкхеде а йиш хулийтаргьяр цу гIулакхо. Ховш ма дий, цу тайпара болх беш хилча, доахан кIезигагIа цамогаш хулга, Iул тоадара болх дикагIа бе йиш йолга.

Укх шера сементальски фух кхо бIаь шинар доаладаьд тха боахаме. Уж дахкачул тIехьагIа цеховой хьисапе болх белга юкъедоаладергда, яхаш дувц колхозе. Цунах теша лов.

Я. БИСАЕВА,
Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза йоккхагIа йола доярка, юрта Совета депутат.

Сиха дIадолх. КПСС XXVI съезда решенешка хьежжна 1150 киловольт низ бола Экибастузера Урале йода электрически переменни тока лини йиллара балхаш.

107 километр йIаьха йола энерготрасса цхьа участок Челябински области доазон тIа йолла дIаюллаш я. 286 бIоагIа а оттабаь, царех аьшкасаьргаш дIатовса деза укхаза. Поточни хьисапе из лини юллаш я Московски области Домодедово гIородерча «Спецсельстрой» треста № 36 йолча специализированни колонна коллектив. Массехк говзал йолаш ва бригадашкара хIара болхло. КПСС XXVII съезда сийленца накъабахара социалистически яхь а йоаржаяь декабрь хьатIакхоачаш деррига балхаш чакхдаха лаьрхIад трасса юллараша.

СУРТА ТIА: электролинне аьшкасаьрг дIатоссаш ба.

КЛИПИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Техникай технологеи кердадараш

АЛМАЗАЛ ЧIОАГIАГIА

Белоруссни ССР Iилмай Академе чIоагIача телаи полупроводникийи физика Институте хьаяьй шийца нийсъе дунен тIа кхы цхьаккха йоаца металл—тедача инструмента йола тIехчIоагIа материал. Ший свойствашка диллача из гаьнна тIех я цу институте хьалхагIа хьаяь а США, ФРГ, Швеце, промышленни дегIадаьхкача кхыча мехкашка патент нийца а хиннача бора кубически нитрида полупроводникий инструментал.

— Кердача тIехчIоагIча материало гуш хьахьокх йоккхача давленехи температурахи пайда эцаш йолча хIанзарча технологей йоккхий тароаш хилар. — йоах института директора, академика Борис Бойкос. — Цар йиш хулийт кхыча тайпара йолургйоаца свойстваш йола веществаш хьае. ЛаьрхIа цу гIулакха институте хьаяьй кхо эзар а кхы дукхагIа а градус йIовхал йолча геттара йоккхий градусаш давленеш дегIайоалаю оригинальни оборудовани. Цу хьалашка графитах алмаз хулаш санна, бора нитрида геттара чIоагIа кубически структура хилий дIаотт.

Дунен тIа эггара хьалхара бора кубически нитрида йоккхий полукристаллаш катализатора новкъостал доацаш вIашагIтехар укхаза 1970 шера. Цул тIехьагIа «стамаша-алмаза» аьрхI ца луш йоаккха ха 1.5—2-зза йIаьхъе мегар. «Белбор» аьнна цIи тиллар цох. «Бедах» тайп-тайпара компоненташ техача, цох хьаяь хIама цIенча бедах яьр санна йоацаш ятт. Цу технологе кIийлен тIа вай мехка шерра промышленни хьисапе хьае йолаьй инструмент. Из бахьан долаш халкъа боахаме шера 10 миллионал кIезигагIа доацаш ахча кходу.

Ер кхы цхьаькха толам а баьккхаб белоруссни Iилмахоша. ХIама тедаш йола керда инструмент шийла хьалхагIа хинначул аьрхI ца луш 2—3-зза дукхагIа ха йоаккхаш, дикагIа духьала отташ а.

— Эггара дикагIа я из металлехи геттара чIоагIча сплавехи хIамаш еча, — йоах разработкай авторех волча, тIехчIоагIача материалий синтеза лабораторе заведующе, технически Iилмай доктора Анатолий Мазуренкос. — Тоаль оатхал тIера шаьра хул полировани йича санна. Керда «Белбор» кхычунца хувцаргйоацаш дика я бисиловой программни управленеца лелаю автоматически линеши станокаши санна йола прогрессивни оборудованеи технически Iалашъеча, вешта аьлча хIама тедаш йола инструмент аьрхI ца луш дукха ха йоаккхаши йIаьххача хана иръе ца езаши хила езача. Цо толаме гIулакх дергда кIоарга скважинаш йоахаш бурув тохача.

Цу материала чIоагIал ял я ха традиционни хьисапе низкъала хиларах кхыча тайпара йиста йийзар из чIоагIал. Кердача материалах яь ялх миллиметр сома йола «грифель» иръе гIийртар кремне карбидах яьча чархаца. ХIаьта Мооса шкалах алмазагара дIаийккхача массарел чIоагIагIа я. 200 километр «никъ» бича мара аьрхIъллаизар. Бурув деттача коринашка оттаяь бурув тохаш «Белбор» аьрхI ца луш алмаза систетически полукристаллаша йоаккхачул 1.5 дукхагIа ха йоаккх, бурув 7 километр кIоарга даххалца ца талхаш юс.

Iалама алмазал дукха лаьрIа я керда материал.

Владимир БИБИКОВ.
(АПН).

ХИЙ ДУЛЛАЧА ГЕКТАРА НИЗ

Хий дуллаш 16199 гектар лаьтта да тхо долчв, колхозийи совхозийи доалахьа 13 эзар гектар а долаш.

Хий дуллача лаьттаех дикагIа пайда эца йиш хургйолаш гIулакх даьд. Генарашн цкъа дIайийча цхьан шера мара тIа ца ювла баьцаши дIаюв, хий дехна кхаш кIезигдаьд; дуккхагIа хий деза цунца цхьана боккхагIа пайда беча культураштa, масала; хьажкIаш, дукхача шерашка тIаювла баьцаш, соя, доакъара свеклаш.

Хий дехкача лаьттаех дукхагIа пайда эца йиш хургйолаш района боахамаша договораш оттадаьд хий дуллача системай управленеца, «Сельхозтехника», «Сельхозхимия» объединенешца, цу коллективашта доагIаргдола алапи тIеххьара хьахургдолчох тийша а хургдолаш. Боахамаш, организацеш хий дехкача кхашка ма хулла дикагIа къахьега декхарийла еш гIулакх да из.

Хий дулла районера сеть тоаяра балхаш 10 денна тIехьадаьхар соахка хин системай управлене. Из, санна хIама кхы нийсдолийте, цунна гIод тохаргдолаш да. Районе боккха теркам тIабохийт толашагIа йолча технологех юртбоахама культураш кхеяра. Ишттa, укх шера хий дуллача 850 гектара тIа программированни яра технологех тайп-тайпара культураш дIайийнай. Цу гIулакхо боккха пайда а бергба. Цунна тешал деш цхьа масал доаладергда аз. Соахка ХХ партсъезда цIерагIча колхозе (гидротехник Н. И. Ткаличев) хий дехкача кхашка цу хьисапе дIайийнача хьажкIий хIара гектара тIара 46,9 центнер льлар, план 35 центнер йолаш, хIаьта дукккхача шерашка тIаювла буц план 60 центнер йолаш, 61,4 центнер чуйийцар, мошача доакъара лийрхIачул 90 центнер дукхагIа йолаш, 390 центнер. Хий дехкача кхашка кердача технологех дIайийна уж тайпа культураш планал дикка дукхагIа чуера Ленина цIерагIча, «Путь к коммунизму» колхозашка а.

Толаме юкъейоалаеш я боахамашка коллективни подряд а. Хий дехкача кхашка цу хьисапе къахьегаш я укх шера 20 бригади 11 звенои. Толаме кхоачашду ший декхараш «Путь к коммунизму» колхоза П. А. Кусмачова кулгалдеча подрядагIа болх беча бригадо. Мукх, план 37 центнер йолаш, 39,5 центнер, хIаьта кIа заданел дукхагIа 10,7 центнер йолаш, 43,7 центнер чуйийцад цо карарча шера.

Геттара дика хьувкъаш я Ленина цIерагIча колхозе А. Элькиевеи К. Какаевеи кулгалдеча звеноашка ялата дIайийна хьажкIаш. ХIара гектара тIара цар юкъера лаьрхIача 70 центнерал кIезигагIа йоацаш хьажкIаш чуэцаргйолга хIаьззе а гуш да.

Цунца цхьана хий дуллача лаьттаех пайда эцаш цхьацца кхоачамбоацараш а нийсдолийт района. КIезига йоакхо ю кхашка удобренеш товсара. Эсала пайда эц хий дехкача кхашка юртбоахама культураш къаьстта дика хьувкъаяйтача чоалханеча минеральни удобренеех. ДукхагIдолча боахамаш яь цхьаккха кхоалле а йоацаш, ара йоадаю уж.

Агротехнико дIа ма деххара, хий дуллача гектара тIа 10 центнер йоагIача, тха района боахамашка юкъера лаьрхIача 6—7 центнер мара товсац минеральни удобренеш.

Во леладу боахамашка чудуйиташ хий дуллилга. Масала, укх шера юртбоахама культураш дIаера лаьтта нийчдеш план 8500 гектар йолаш, 4800 гектара тIа мара хий диллаьзар цу хьисапе.

Боккха бехк баккха боагIа Дохтукаева кулгалдеча ЧИРС-а № 7 йолча ПМК-на. Хадданза йохаш йола хий дIа-хьа декъаш йола Карабулакера сооружени тоаяра хIама дац цо.

ХIанз а эсала ду вегетационни хьисапе хий диллара балхаш. ВорхI бетта план 65 процент мара кхоачаьньяц. Къаьстта во чакхдоаккх цу тайпара хий дуллилга «Путь к коммунизму» колхозе. ХIанз а цIаккха а хий ца дуллаш латт цу боахамера 50 гектара тIа ялата, 250 гектара тIа силоса дIайийна хьажкIаш. Ишттa хьал да Ленина цIерагIча колхоза 40 гектара тIарча баьцадаарий, бIаь — доакъара культурай.

Из болх бе шоай лоалахошкара, ХХ партсъезда цIерагIча колхозагара Iомабала беза цу боахамий кулгалхой, специалисташ. Цу колхозе хIара дийнахьа кIезигагIа яле догIана хьисапе хий дулла 12 установка, 20 совгIа саг хул вегетационни хий тохаш. Къаьстта боккха теркам тIабохийт дукхача шерашка тIаювлача баьцашта хий диллара. Из болх хIанзле кхозза баьб люцерна кхашка. Шозза хьекхачул тIехьагIа кастта кхозлагIа хьакха йиш хургья из.

Х. ДЗАНГИЕВ,
Сунженски РАПО вокхагIвола агроном-мелиоратор.

Стахановски болама 50 шу дизара сийна къахьегама вахте а этта дика толамаш доахаш хьайоагIарех я «Чечингшвейбыт» объединенена чуйоагIа «Светлана» яхача ательера барзкъаш тоаду мастер Лидия Хожаевна Закриева.

Дика къахьегарал совгIа, цо дукха хан низи дIалу ший йIаьхий балха опыт кагирхошта дIалуш. Ше ателье болх беча ткъаь шера дукха ученикаш хьалкхебаьб Закриевас.

ХIанз цун хинна ученикаш башха говзанчаш а болаш къахьегаш ба. Шоай хьехамчацара буввам хоадабац цар цIаккха а.

Царех цаI я Лидия Хожаевнана уллув къахьегаш йола мастер Н. Агапова а. Каст-каста ший хиннача хьехамчаца дагаяла йоагIа Агапова. Закриевай хьанала къахьегам белгалбаьккхаб баркалаш яхарца, маьхера совгIаташ даларца. Цун сурт хьалтеха доал объединене сийлен Улга тIа.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьгтехьа) Л. Закриевая Н. Агаповаи тоадаьча барзкъага хьожаш боахк.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ХИРОСИМА КХАЙК: ДIАВАККХА ЯДЕРНИ КХЕРАМ

40 шу хьалх даьд Iалаьмате доккха зулам, таханалца хва адамленна дагадоал из. 1945 шера 6 августа американски президента Трумэна приказагIа атомни бомба теха хIалакьяьй Хиросима. Цул тIехьагIа кхо ди даьлча, 9 августа, цу тайпара Iазап тIаоттадаьд цхьаькха японски города — Нагасакена. Атомни дуIо цу хана вийнав кхо бIаь эзар саг: американски империализм дуненна доал де гIертар бахьан долаш боабаь гунахьа доаца нах ба уж. Американски историка Алповита тIехьагIа хьахьекха ма хиллара, «атомни бомба тIема таронаш дIахьоккхилга эшаш хиннад американски тайпара дуне дIанийсде эрсий раьза хилийтара».

Советски Союзо, кхыча социалистически мехкаша, планета тIарча дерригача машар безача низаша йохаьй Вашингтона зуламе планаш. Советски халкъой кхыча социалистически мехкий халкъашен кIезига низаши средствашi дIаухийташ даь хIама дац социализмаи империализмаи стратегически низаш цхьатарра хулийтилга. Цхьабакъда тахан а дерригача дунен тIа енаш я Хиросима оаз: дIабаккха ядерни кхерам!

Духхьал из гIулакх чакхдаккхара тIаерзаль я ядерни эра дерригача шовзткъа шера хьайоагIа вай мехка политика. ЧIоагIгIа из дIахьекхад цIаьхха а укх шера 6 августа денз моллагIа а ядерни лелхамаш дергдоацаш ший цхьан оагIорахьарча порядкагIа совцадара Советски Союзо решени тIа а эцаш. дика гIулакх дIагойтара хьакъехьа КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева яьача заявлене тIа.

Советски Союза керда лоархIаме машара инициатива чIоагIгIа могIеш хьаллаьцай дунен халкъашта юкъерча шеррача общественноста оагIонгахьара, хIана аьлча дерригача халкъашта дагалаттарашка хьежжа из йоландаь. Вай планета массе а миIингашкара ухача дукххача откликашка белгалдоах, хIанз ВIашагIкхийттача Штаташеи, ядерни герз долаш йолча кхыча паччахьалкхенашеи ишттa шоай ядерни лелхамаш совцаде мара ца дезача кхаьчад гIулакх яхаш. Из хила тарлора Хиросимей Нагасакей атомни бомбаш чуйийтта боабаьраш дагалоацаш цар сий дар хинна ца Iеш лаьттан тIара стратегически стабильности машари чIоагIбара юкъехьош дола дакъа а. Цунца цхьана хьахургдар ядерни герза тохкамаш делга дизза а массане а дехкара хьакъехьара дунен халкъашта юкъера договор дара дола дика хьалаш.

Дерригача дунен тIарча миллионаш болча наха дагадар дика хьахьекхар атомни бомбаш еттар Iаткъарий Ерригаъяпонски федераце Хиросимски отделене председатела Хидэко Тацнувва укх дешаща: Хиросимо ядерни бомбаш еттара кхерам лайнараш М. С. Горбачева инициатива мога ца еш Iе йиш яц. Шовзткъа шера эггара хьалха 6 августа ди тхона алхха сагота ханаш дага уха ди хиина ца Iеш, машареча, ядерни йоацача кхоаненга догдахара ди а да. Хиросимей Нагасакаи атомни лелхамаш хилар Iаткъача 370 эзар японца цIерагIа са безам ба машар чIоагIбараи кердача Хиросимах адамле кIалхаръяккхараи лерргаIа низаш оарцагIдахарах советски халкъа дег тIара баркал ала.

Атомни бомбаш еттар Iаткъарий организацей Японски совета кхайкарала М. С. Горбачева денна жоп советски мораторий 1986 шера 1 январе кхаччалца, аьнна дIакхайкаль яле а, из дIахо а хургйолга бакъдеш да. нагахьа санна шоай оагIонгахьара США ядерни лелхамаш ца деш совцадой. Советски Союзо даьча цу гIулакхах хьакхета, аьнна предложени дIаенна хинна кепатеха из арадаккхалехьа.

Хеталу, США правительство, нагахьа санна цо бокъонца шоай а дунен а общественносто яхачунга ладувгIаш хилча, шоашка кхоачача таронех пайда эца а ишттa ядерни лелхамаш совцаде а дезаш яр, аьнна. Цхьабакъда, духхьал цу тайпарча перспективо кораагIъьяккхар Вашингтон. Цига геттара сихбенна болабеннаб бехказбовлара, советски предложени дIатIа ца эцара дола тайп-тайпара бахьанаш леха уж вIашагIдехка. Из ишттa хилар бакъдаьд 5 августа ший пресс-конференци йолаш США президента Р. Рейгана. Цо аьннад, США дIахо ядерни герза тохкамаш деш хургья, хIаьта шоай тохкамий программа йизза кхоачашъяьллалца йолча хана цхьаккха тайпара мораторий оттаяра хьакъехьа къамаьл а хила йиш яц.

Дерригача дуненна хьалхашка США-с дIахьекхад халкъий хьаштех, дунен халкъашта юкъерча кхерамаленхьаштех шоашта дош ца хетилга. Вашингтоно ше бехктокхаме лархIар да эшаш дар. Цига кхетаде деза ВIашагIкхийттача Штаташа милитаристски никъ дIахо бахьар мел кхераме да, хIаьта ядерни лелхамаш совцадара йолча Советски Союза предложене хьаеллаш йолча таронех пайда эца безалга.

ТIема гIулакха эшаш доацаше а, къизача тайпара Хиросимаи Нагасакеи атомни бомбаш чуйийттача дийнахьа денз шовзткъа шу дизар белгалдеш, дунен халкъаша кхотаду шоай мугIараш дегIабоагIача ядерни кхерама духьала. Из трагеди хинна шовзткъа шу дузача дийнахьа адамлено хьалха цIаккха ца хиннача тайпара дIадех ерригача паччахьалкхений, эггара хьалха ядерни ярий кулгалхоша ядерни катастрофа ца хилийтара дерригa низаш вIашагIтохара шоай политика тIаерзае езилга.

Из сийлахь-доккха де лерхIар хьаллацара машара Дерригдунен совета решенегIа 6 августа денз 13 августа кхаччалца дерригача мехкашка чакхдоаккхаш да ядерни герз дехкараи атомни бомбаш еттар Iаткъараштa мутIахьа хилараи тIехьарча гIулакхий кIира. КIира доазонашка дукххача мехкашка чакхдоах дуккха нах хIалакбеш дола герз дехкара тIехьарча гIулакхий даI доладенош, ядерни герз дехкара тIехьара конференгеш. Дукхача митингашка, демонстрацешка, маршашка Хиросима кхайкамо тIахьех ядерни герза духьала къовсам лоаттабе.

ТЕДА ДЕЗА ИМПЕРИАЛИЗМА ГIАБАШ

Гаване хиннай йоккха антиимпериалистически событи — континента мехкий арахьарча декхарий проблемаш ювцара дола Латински Америкаи Карибски бассейнаи паччахьалкхений, политически, общественни деятелий вIашагIкхетар. Тахан из эггара лоархIамегIа, ше кхоачашъярах латиноамерикански мехкий халкъаш долаш хилар а тийша йола актуальни проблема я. Ховш ма дий унахцIенои панамерикански организаце даннеша хьахьокхачох хIара шера Латински Америке моцала цхьа миллион бер лелга, хIаьта из да кхыча мехкашкарча монополеша, эггара хьалха американски яраш а йолаш, уж мехкаш довхарах, цар рузкъа дIакхахьарах хьахулаш дар.

Американски капитало Латински Американа баргал техад цхьатарра бокъонаш йоацаш леладеча экономически гIулакхашцеи декхараш текхийтарцеи, хIаьта из бахьан долаш Iалаьмате дукха средстваш монополей сейфашца дIачу а ух.

Ишттa, 1980 шера денз 1983 шерага кхаччалца Латински Америка мехкашка капиталистически мехкацкара хьатIаухаш йола средстваш кIезигъеннай 30,2 миллиард долларга кхоачаш, вешта аьлча иттаза гаргга лохъеннай, хIаьта заемех дIатела проценташи кхыча мехкий монополешта пайдаш дIаухийталгеи, керттерча даькъе США-на, лакхденнад шозза гаргга. Из бахьан долаш Латински Америкера дегIадаьхкача капиталистически мехкашка дIаухаш йола цIена финансови ресурсаш 1983 шера хилар 30 миллиард доллар гаргга, хIаьта латиноамерикански мехкий декхар лакхденнад 360 миллиард долларга кхоачаш.

Цу тайпара цIий дIаувзаш хилар бахьан долаш хадданза кIезиглу латиноамерикански мехкий къаман валови продукт — юкъера лаьрхIача континенте гIолла 2,8 процент 1981 шера денз 1983 шерага кхаччалца йолча юкъа. Бразиле — 5,8 процент, Боливе — 15,7 процент, Аргентине — 9 процент, Уругвае — 13,9 процент, и. кх. дI. Гавански совещане белгалдаьккха ма хиллара, американски империализм бехке я из бахьан долаш Латински Америка мехкашна хIанз вIалла хьабе болх боацаш е наг-нагахьа мара боацаш 110 миллион саг хилара а.

ВIашагIкхийттача къамаьл давча Куба кулгалхочо Фидель Кастрос белгалдаьккхад: «латиноамерикански мехкий арахьара декхар — из империализма хьадаь доккха айп да, хIаьта операци а яь мара дIададргдолаш а дац. Кхыча тайпара из мишта къастаргда хац сона. Цу ндел доазонел арадоалаш дар, из бокъонца долаш долчун доазонал арадоалаш да».

Гавански форума юкъе дакъалоацаш хиннараша берригаш барта а болаш харцахьа лаьрхIар ВIашагIкхийттача Штатий, дунен халкъашта юкъерча валютни фонда, Вашингтона карайолча кхыча финансови организацей грабительски политика. Цар хаьдда хьадийхар нийсхо йоацаш дIадеха арахьара декхараш дIа ца теккхилга, кердача тайпара нийса дунен халкъашта юкъера экономически порядок оттаяра тIехьарча къовсаме континента мехкий гIулакхаш цхьана леладара а тIахьийхаб.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

Африканцех болча наха духьала керда операцеш чакхъяьхай расистски ЮАР охранка. Информационни агентстваша хоам бечох, Юханнесбурга уллуврча Катлехонсе венна саг дIаволла болхача наха полици тIалатар бахьан долаш цхьа африканец вийнав, 13 сага хала човнаш яьй.

Цхьабакъда, мелла уж къиза, бIеха гIулакхаш чакхдахарах лаьгIлац Къулбехьарча Африка дерригача доазон тIа апартеида политикана духьала мехка дукхагIа болча Iаьржа цIока долча наха лоаттабу къовсам.

СУРТА ТIА: чов яьча шоай новкъоста гIо деш ба демонстранташ.

АП телесурт — ТАСС.

ЧАХКИЕВ СаIид

ИЗ АХКАН IУЙРЕ

ДУВЦАР

НИКЪ ХАЛА бар. Цул совгIа, бийсан догIа дийлха, тIаьда а бар. Ювхьаш, хала йоагIар машина. Iуйре цIена, сийрда, хоза йоагIар, хIетта меттара гIетта, берзана когаш а беттaш, ший нанна духьала доагIа бер санна, Сомаяьнна, елаенна, маьлха зIанаращца лувчаш латтар хьуна петараш, наькъа йистошкара гаьнаш: нажаш, попаш, хьун хьачаш, кхораш, эстеш. Хьахозар оалхазарий ашараш, хенахвIокъсттарго ду тата; наг-нагахьа новкъара кхокхарч айлора, чIоагIгIа ткъамаш вIашка а техе. КIоаргга чIожа чу гIолла кхувсалуш, бердех йистош дIаухийташ, гаьнаш, IоархIаш, кхертIой удадеш додар сийсара догIа дийлха Iаьржа доагIа лоаман коача хий. Цун сома гIар лаьгIлуш яцар минута а, цхьабакъда, Руслана из новкъа яцар, уйла яра а гIад ахара а.

ЗIамсаг ва а вар гIадъухаш. Из тайна ена Iуйре, цIена хьежа малх, бIарг ма кхоачча дIайода сийна сигале, ховха баьццара хьуна петараш, чIожа чу гIолла деттaлуш ший чIоагIа «шахделла дода хий, оалхазарий зовне ашараш — цун дега чIоагIа тоам беш, дог дузаш дар шедар а. Цул совгIа, цхьаькха а дар Руслан гIадкхувлаш. Аьрзий юрта цунга хьежаргболаш бар Дауди Ювсапи — ший воша. Царца хила мегаш яр цар йиша Дуги а.

Селхан сарахьа лоамашка воагIаш, Русланах кхийттавар Дауд. Цо аьлар цунга, ший йишеи вошеи Аьрзий юрта наьна йиший йоI маьре йодача баькка ба, цига воагIа ше а, аьнна.

Ши-кхо шу дар цунна Дауди Ювсапи бейза. Лоаллаха уллача юрта бахар уж. Товш ши зIамсаг вар. Шоаш бахкача колхове балха вар шаккхе а: Дауд механизированни бригада бригадир вар, хIаьта Ювсап — цун бригаде тракторист. Шаккхе а саг йоалаяь а вар. Цхьабакъда, йиша яр маьре яханза.

Ши шу дар цунна Дуги яйза. Библиотеке яр из балха. Цкъа цар юрта гIолла чакхвоалаш, радиатора чу хий дотта дезаш а нийсденна, машина соцайир Руслана. Из дар библиотека хьалхашка. Библиотека чуйолча цIен ниI йиилла яр. Укхаза а хила мег хий аьнна хеташ, яьсса ведар а йица, тетта чувахар Руслан. НаIара дIачувоаллаше а, сецар из. Сийна басар хьекхача тархеш тIа мугIарагIа латташ книжкаш, дукха ха йоацаш кIир теха пенаш, корашка дадаш кIай занавескаш, дила уйнаш, цIена а хоза а яр библиотеке. Хьалхашка массехк книжка а уллаш истола хьатIахайна ягIар йоI.

ЗIамсаг чуваьлча, гIеттар йоI. Руслани эхь хийтар, бIеха иккаш а, бIеха ведар а йолаш ишттa цIенача фусаме тетта ше чувена.

— Ди дика хилда хьа, — аьлар цо. — Бехк ма баккхалахь...

— Хьа а хилда ди дика, — безаме юха йистхилар йоI. — Хьачувала, ма латта наIарга. Фу дезаш венавар хьо?

Руслана бе йоаллача ведарах кхетадир цо, книжкаш дезаш из ца венилга.

— Со... хий дезаш венавар... Радиатор йIохъеннай са... Вешта, со-м... кхычахьа гIоргва.

— ГIоргвац, хIана вода хьо кхычахьа, — йоI хьаккхашта хьатIаера Руслана. — Хьайл ведар.

— Ай, из... бIеха я ер...

— ХIама дергдац.

Ведар дIа а ийца, декхарча цIагIа дIачуяхар йоI. Чехкка из йизза хий а даьхаш юхаера.

ЙоIа баркал а аьнна, кхыметтел цIи ца хоатташ дIаваьхар Руслан.

Ши-кхо ди даьлча юха а вера из цу библиотеке. ХIанз цунна тIаювхар Iаьржа костюм, Iаьржа туфлеш. ЦIена яр бе йоалла ведар а: тийша яр дIа а кхесса, кердаяр ийцаяр цо.

ЙиIий цIи а цун тайпа-тохкам а дайзар Руслана цу дийнахьа. Дуги, гIалий тIарз культпросветучилище чакх а яьккха, хIанз ший юрта библиотеке болх беш яр. Дауди Ювсапи цун вежарий болга а хайча, чIоагIгIа дика хийтар Руслана, уж бовзаш а царца гIулакх доагIаш а ше воландаь.

Ишттт хотталуш дIадоладелар Русланаи Дугенеи юкъера доттагIал. ТIеххьара а безамца чIоагI а делар из.

Безам, из, мелла лечкъабой а, гучабаланза Iац, юрта хIаьта а. Руслани Дугии шоайла вIаши безабенна догдоахаш болга дIахайра Дуге вежараштa а, даьна а нанна а. Цхьабакъда, уж духьала хиланзар. Бахьан а дацар. хIана аьлча, Руслан, кхыча юрта вахе а, вовзаш а дикача дезале хьалхийна а вар. Да тIом беш а хинна, цул тIехьагIа къаваллалца колхозе балха а ваьлла, хIанз пенсе вар. Нана школе хьехархо хиннай. ХIанз из а пенсе яр. Цхьабакъда, керттера дар — Руслани Дугии шоайла вIаши дезаш хилар. Ишттa массайолча оагIорахьа тоалуш боагIар царна юкъера барт-цхьоагIо, из тахана ахкан уйре царна енаецаре...

Аьрзий юрта итт сахьат доаллаш мара кхачанзар Руслан. Из лоамашта юкъе уллар. ЙIаьха яр из, цIермашина санна. Улица цаI мара яцар.

Еррига юрта чакхвоалаш, ши-кхо саг мара бIар гавовнзар Руслана. Нах шоай балхашка арабаьнна хила безаш бар. ГIаьний цхьа Iул а эккхадир цо новкъара.

Юртах Iоаравоаллаш бIаргавайра Руслана, диткомара кIал Iийне латта кхо саг. Руслана дог тохаделар. боккха тоам хилча санна сийрдаьлар юхь а, ший тайпара иразе къаьгар бIарга а. Из тамаш а яцар, цунна бIаргавайна кхо саг. Дауди, Ювсапи цар йиша Дуги-и я.

Ше царна IотIаотташе а, машина соца а яь, кадай лаьтта Iоийккхар Руслан.

— Ди дика хилда шун, — аьлар цо, велакъежаш царна дIатIа а ваха. — Шо-м чехка мукъадаьннад саг йодачара.

— Ловзар селхан хиннад, — аьлар Дауда, Русланага моаршал юхадерзадеш кулг а луш. — Вайнахьа саг йодача сакъердаме хилац, саг йоагIача санна. Вешта, хIанз-м ловзараш дIаьхде мукъа а бацар нах: дикъденнад кхашкара балхаш.

Ювсапа а кулг делар Русланага, хIаьта Дуге, ела а къежа, кIаьдда моаршал хаьттар. Хоза яр из. Из оалар, Дуги бIарга мел йийначо а. Из хоза йолга ховра цун вежараштa а. Шоай са санна из езаш а бар уж.

Цхьабакъда, хозал а цкъаза ийрча хет, нагахьа санна из хоза саг ший дегIаца эхьэздел доацаш, нахаца во оамал, эгIавал лелаеш хуле. Ишттa яцар Дуги. Массанеца а товш, кIаьда яр, чIоагIа кIаьда, безаме дар йистхилар а. Дувхар а цIена, хоза леладора, цIаккха а хьатIаювхаргьяцар, шийна наха юкъе лелае тоам бац аьнна хеташ йола хIама. Цхьабакъда, Руслана-м из дерригa а зе а зуврий-хьогI. Цунна кхоачам хулар, Дуге боккха Iаьржа ши бIарг, цун безаме елакъажар бIаргадайча. Ишттa, шийна везавеннача зIамсага бIарг гуча кхоачам болаш санна, гIадйодар Дуги а. Русланаца ше вIашагIкхийттача.

— Дерригаш машина тIа ховшалургдий вай? — хаьттар Дауда, кабина ниI хьа а йиллa.

Ваха, машина кабина чу хайра из. Дауда гIо деш хьатIа а яьнна, Ювсапа уллув Iохайра Дуги а. Цунна юхе Дауд а хайра; ниI хьала тIакъовлаелар. Уж беррига дIанийсбелча мара, машина чу ханзар Руслан.

Никъ бокъалуш боагIар, цхьабакъад, цхьаца йола моттигаш нийслора хотта болаш: машино ха хьекхар, чархаш лувжар, карарьаккха кийча яр. Цхьабакъда, Руслана ка лацар цунна: шинна кулгаца чIоагIгIа лаьцадарцо ко, бIаргаш фола хьежадора. ВIалла из сихавала везаш, цунна садуаш хIама дацар, цудухьа шортта йохийтар цо машина. Къаьстта лаьгIйора цо из, наькъо гола тохача.

— Хала-м яц шоана дагIа? — хаьттар Руслана.

— А, сатохаргда оаха-м, — аьлар Ювсапа.

— ХIама дергдац, — тIатехар Дауда а, — лоам чура Iоарадаьнна, бокхача новкъа даьлча, кхыча машина тIа ховшаргда тхо.

Дуге хIама а аланзар. Ела а къежаш ягIар из: хозахетар цунна Русланаца цхьан кабина чу хайна йоагIаш.

— Руслан, саг хIана йоалаяц Iа? — хаьттар Ювсапа цIаьхха, дага а доацаш.

Руслан а. Дауд а. Дуги а — шевар Ювсапа бIарахьежар.

— Йоалаергъяр-кх, сайга хьайоагIаре-м, — велакъежар Руслан.

— Йийха йий Iа? — хаьттар Дуге.

— Яц.

— ТIаккха мишта йоагIа хьога саг, Iа еха а ца йийхача? — аьлар Дуге. кIалгIолла зIамсага бIара а хьожаш.

— Хац, — цIаьхха цIийвелар Руслан, ший уйлаш царна гучаьлча санна, — йоагIаре-м... ехаргъяр.

— Руслан, хьайна саг йоалае дагадохе, сога хьаалалахь. Ав дош лу, цу гIулакха бокъонца хьона доттагIа хила. — аьлар Ювсапа.

Руслан кхы а чIоагIагIа цIийвелар. Дугена фу хетхьогI цу къамаьлах аьлча санна, бIарг лекхар цо цунгахьа. Вож, гучаваьларий яхаш санна, цхьа говза ела а къежаш ягIар.

— Руслан, укхазара никъ чIоагIа во ба хьона, хьо лора ца лойя, — аьлар Дауда.

Цу дешаша юха а ший балха тIа йоалайир Руслана уйлаш.

— Ер моттиг дагайоаллаш-м со се а воагIар, — аьлар цо, машина соца а еш.

Кабина чура Iо а ваьнна, наькъага хьежар из. Из нийсса Iочубодар. Готта, тIаьда, беха бар. Цхьан оагIорахьа пен мо лоам латтар, хIаверза йиш йоацаш, хIаьта вокх оагIорахьара хадар, тур техача санна. Кхы дуненга даха дог долаш ванар, цига чувахар. Iочухьекхача а корта бIогора боагIаш, сов кIоарга моттиг яр из.

— Шо Iодаьлча бакъахьа да, — аьлар Руслана, юха а вена. — Никъ тешаме бац, догIо бисар а бохабаьб. Шо хьалхагIа IокIалдовла, со шортта тIехьа воагIа шоана.

— Со Iергва хьоца, — аьлар Дауда.

— Со а Iергва, — аьлар Ювсапа а.

— А, саг эшац, се цхьаь хилча, аттагIа хургда сона.

— Ва ма во никъ ба ер, лоралуш хилалахь! — дийхар Дуге.

— ХIама дергдац, со-м хьалха воагIаш вацар укхаза, — кIаттIа боацаш кхессар Руслана, Цхьабакъда, дагахьа-м кхераш вар из, хIана аьлча, хIанз санна беха цIаккха а байнабацар цунна из.

Дауди, Ювсапи, Дугийи IокIалбаьлар. Уж дикка дIагаьна баллалца сабардир Руслана. Цул тIехьагIа, скорость лаьгI а яь, шортта машина Iочуйолаялийтар цо урхенах. ХIара кхертIолг, хIара харш зувш воагIар Руслан. ЦIаьхха ха хьаккхар машино. Сецар. Юха а меллашха йолаелар. Хала дар из нийсса яхийта, ахка ца йохийташ, юхаетта. ХIаьта а, ший беррига низи маькарали оарцагIа яьккха, из новккъа йохийтар Руслана. IокIалвала цхьа ткъаьх метр мара йисаяцар, цIаьхха машина дIаэккхача хана. ТIехьашкара шинна оагIорахьара чархаш а лайжа, Iочухьедар из. Руслана ираза укхаза никъ кIеззига шерагIа бар, цо гIойле йора, цхьабакъда, хIаьта а, машина карарьяьлча де хIама дацар. Из хила а хилар цхьан юкъа. Цхьабакъда, ахка яханзар из. БIарг тохача юкъа кхоста а енна, юха а йийрза дIаэттар, лоаман моакхаза бердах чIоагIгIа дIа а кхеташ. «Къарс-къарс» аьнна ехар борт, хьадар дахча дехкаш теха зIыи муши, тIаьск санна ийккха дIаяхар геми. Машина дехьа а сехьа а оагIорахьа Iолийгар хенаш, царех ши-кхоъ ахка а бахар, чIоже кхайкаеш таташ а деш.

Цхьан юкъа ко дIа а ца хецаш, меттахьа ца хьовш вагIар Руслан. Тамаш йора цо, ше ахка ца водаш вйса. Юххера а, тормоз дика дIачIоагIа а яь, лаьтта Iоваьлар из. Цунна бIаргабайра. удаш шийна хьатIабоагIа Дауди Ювсапи.

— ХIама даьдий хьона?!

— Дийна вий хьо?! — цIогIарч деттар цар.

— ХIама даьдац... Ер, машина... — цIаьхха сецар цун къамаьл. Дауди Ювсапи лаьттача оагIорахьа Iохьежар из. — Дуги... Дуги мичай?! — хаьттар цо.

Дауди Ювсапи — шаккхе а ийккха юхахьежар.

— ХIанз-м цига латтар из, — аьлар Ювсапа.

Iоведар из Дуги лаьттача оагIорахьа. Руслани Дауди байдар цунна тIехьа Iо. —

— Эъ, эйшшахь! — ийккхар хьалха водача Ювсапага.

ЦIаьхха юхасецар из. Цунна IотIаккхоачаше юхасайцар Руслани Дауди.

Дуги... баьца юкъе уллар, салаIа дIахаьнара яьлча санна. Цхьабакъда, IотIахьоикжаше гуш дар, из дийна йоацилга. Цунна юххе уллар Руслана машина тIара дахча чIоагIде теха хинна геми. Из кхийттаяр Дугена, аьрда оагIорахьара керта чоаж оаташ. ЦIий Iоухар басилга тIа гIолла.

Доккха во а йоккха гIайгIа а яр цун вежарашкеи Русланагеи кхаьчар. ФуннагIа дича а тоаде йиш йолаш дацар этта гIулакх.

— Со... Со ва... со ва шедолчоа бехке, — аьлар Руслана. Хий латтар цун бIаргашка. — Са... са бокъо яцар шо... кхоккхе а машина чу хоаве...

Дикка лаьттар вежарий, корташ чу а даха, цунга юха йист ца хулаш. Цар цаI мара йоацача, царна шоай са мо дукха езача йиший дакъа уллар царна хьалхашка.

Юххера а Руслана балам тIа кулг диллар Дауда.

— Хьо... бехке вац, — аьлар цо. — Хьо... бехке вац...

ТIера хьу Iо а йоссаь, цу машинаца цIадера цар Дуге дакъа.

ШоллагIча дийнахьа цIаеллар Дуги. Дукха нах бар цун таьзета баьхна. Руслан а вар цига, шийца дуккха гаргара нах а болаш вена. Дуге да, нана, цар къонгаш цхьа дош аьнна а бIагIара хьажанзар Руслана а цунца баьхкараштa а. Цхьаболча, Iовдалча, тIехьабисача, вешта аьлча, денал доацача кIезигача наха санна, оаха дутаргдац, оаха чIир лехаргья, тхоай цIий цIадахьаргда, яхаш, кхерамаш тувсаш а йистхиланзар цхьаь цаI. Цу тIа гIолла доккха баркал а кхайкадир царна таьзета баьхкараша.

* * *

Из, цхьанна хIаманца дисста а оза а йиш йоаца хатар хинна ткъо шу а даьннад. Цхьабакъда, цу хана денз алхха цхьа ди а денадац Руслана из ахкан Iуйре йицъенна. Корта лоа мо кIайбеннаб цун. Нах цецбовл, Руслана шовзткъеи диъ шу мара дац аьлча. Тешац. ВоккхагIа хет из.

Оамал а дикка хувцаеннай Руслана. Лера дукха тIера вац. Наха юстара вувл. Саг йоалаянза ва хIанз а. Балха ше хиннача ва, дика лоархIаш а ва, хьалха санна.

Дуге вежараша доттагIал хоададаьдац цунцара. Нагнагахьа из волча хьоашалгIа а боагIа уж. Уж баьхкача, чIоагIа тоам хиле хьова Руслан, вел, бегаш бу. Царца мара шоай вийий цхьанна сагаца безам а бий-хьогI аьле, хеталу цун даьнеи нанней.

Дауда а Ювсапа а массехказза а хьалха даьккхад цунна, саг йоалае хьайна, яхаш. Аьннад, оаха а новкъостал дергда хьона. Дика мехкарий а бийцаб, майрра зоахалол дIатIадахьа мегаргдолаш. Цхьабакъда, Руслана дIатIаэцац уж къамаьлаш.

— Дуги... Дуги дагалатт сона, — оал цо.

ТIаккха юстара воал. кIоаргга уйлане вода...

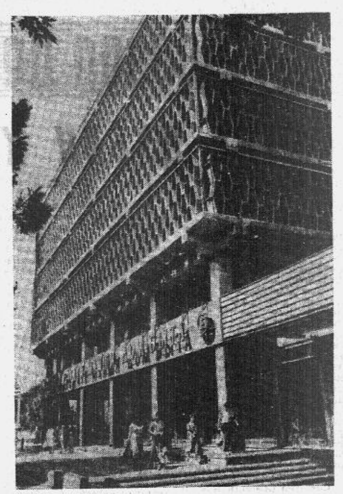
Хьан хов, мишта, сенца бустаргба, шоайла вIаши дезаденнача зIамсагаи йиIийи юхххьанцара безам?!

Из биста боарам хинна а бац, хург а бац вай адамий лаьтта.

Лоацдаь кепатох.

ТАДЖИКСКИ ССР. «БIаь зизилг» — иштта хул Душанберча быта ЦIен цIи «Садбарг» вайнаьха меттала яьккхача. БIаь зизилго хьагойт цу республике эгтара йоккхагIа йолча быта предприяте городе бахача наха а Таджикистана столица хьаьшашта а масса тайпара гIуланкхаш ду. Укхаза болх беш ва 400 совгIа лакха говзал йола сервиса мастер. ХIанзарча эгтара кердагIча оборудованеца Iалашъяьча цехашка кердача модах барзкъа тега, кога гIирс тоабе, сахьат тоаде, чура барзкъаш дитта, царна аьшк тоха заказ дала йиш я. Наьха хьашташ кхоачащделга — коллектива балха керттера критерий я.

«Садбарга» коллективо эгтара хьалхарчарца юкъейоалаяьй продукце дикала комплексни система «Ритм» яха производствана кулгалда кулгалдара система. Хьинаре балха юкъекхувл хозрасчета принципаш. Цу дерригие холуш экономически эффект лу: белггала лакхъеннай къахьегама овсарле, тоаденнад наха эша гIулакхаш делга.

СУРТА ТIА: «Садбарг» яха быта ЦIа.

Р. ПОЗДНЯКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Критикеи библиографии

ВАХАРАХ ДОЛА ИЛЛЕШ

Поэта Хамхоев Ахьмада «Лоаман илли» яхача сборника юкъе яха стихотворенеш вахара дукха оагIонаш чулоацаш я ала мегаргда. Социалистически общество иразе хувцаденна къахьегама сага вахар, советски сага хьинар, эздел, вай мехкарча наьха барт, цхоагIо, цар шоашта хьалхашка увттаду керттера декхараш къаьгга белгалдоах поэта Хамхоев Ахьмада ший кердача произведенешка.

Дека, ловза, шо, са
илleш,
БIаьстан юкъе чIагарг
мо,
Иитkъа оаз лаьгI ца
йолийташ
Цхьан доккхача цIейна
мо.

Лув кхера мо зовне даьле,
ГIоза тахане могае,
Маьрша я хьо, маьрша,
аьле,
ЙоагIа кхоане къоабалъе.

Уж мугIараш вай доаладаьд «Зовне илли» яхача стихотворене тIара. Цар бакъду поэта хIара мугI вай таханенах, кхы а иразегIа хургйолча кхоаненах хила безилга, цунца мара моллагIча произведене дешараштa салоIам берг ца хилар.

МоллагIа ше оттадеш дола сурт къаьгга оттадеш хилар поэта стихашцара белгало я. ХIара цуп стихотворени сага деналах, къонахчалах е безамах яраьнна лоацачен кIоаргачен мугIарашца керттерчунга кхоачавеш я. «Къонахчал» яхача ший стихотворенеца цо къаьгга хьахьокх майралца, деналца дувзаденна хинна ца Iеш, къонахчул эздийча гIулакхаш а дувзаденна хилар.

Наха вовзаш, везаш
вахар,
Дезалашца Iимерза
хилар —
Из да сага къонахчал.
Доалахошца нийса хилар,
Эздел шийца долаш
хилар —
Из да сага къонахчал.
Багара къамаьл эздий
долаш,
Наьха гIулакха кийча
вале —
Из да сага къонахчал.
Е саг шийла эсала хийтта
ТIехьа хьежа велаш
веце —
Из да сага къонахчал.

Вайна ховш да, эздел массаза хьаьналча сага вахарцара керттера белгало хинна хилар, цунца цо массаза а ше лоархIнийташ хилар. Из кхы цIаьхха а бакъду вай укхаза доаладаьча Хамхоева стихотворенецарча мугIарашa. Теша мегаргда, шерра вахар довзачарна баь ца Iеш, тIехьа тIакхувш йолча тIехьенна а цу стихотворене а, иззамо кхычар а салоIам бергхилар.

Керда саг, социалистически общество хьалкхийна саг ва вай хана вахара доал деш вар, вахар хьакхоллаш, из тоадеш вар. Цо цхьаккха машар боацаш юстара тетт вай хьабеш болча сийлен наькъа новкъарло еш дар, вай вахарца тарлуш доацар. Цу тайпарча ийрчача гIулакхех лоархI кхалсага сий ца делга, из ца лоархIилга. Вай общества вахарца лоархIаме моттиг дIалоац тахан кхалсаго, из хьинаре доакъашхо йоацаш цхьаккха дакъа дац вай общества вахарца. Цудухьа вай халкъа, дерригача советски адамаша сий ду социалистически общество йиза бокъо йола члеи йолча кхалсага. Поэтически говзача дешашца цун сурт оттаду Хамхоев Ахьмада. «Со тийша ва вай кхалнахах» яхача ший стихотворене тIа ишта язду поэта:

Со ва тийша вай
кхалнахах,—
Ваха ираз хилла аьнна,
Со цар кога оттаваьв.
Со ва тийша цар
беркатах,—
Шоай кулгашца
хьалхеваьв.

Уж дIайха дешаш шоаш доаггIача аьнна хиларах цхьаккха шеко хулга дац, вайна ховш да воай иразе тахане, кхы а иразегIа хургйола кхоане кхалнаьха хьинарца, цар безамца ювзаенна йолга.

Дукха шераш да Хамхоева литературе болх бу, гIалгIай поэзи дегIайоалаеш хьалхарча мугIарашка лаьттарех ва из. КIезига яц цун творчестваца дешараштa дукха хана денз йовзаш а езаш а йола поэтически произведенеш. Цудухьа Хамхоева йоккха котало лархIа мегаргья ший хIара кердача стихотворенеца, ший тайпара, хьалха цун творчестваца а, еррига гIалгIай поэзеца а ца нийслуш хинна поэтически образ хьакхолла цунна харах. Из бакъду дувцаш долча сборника тIарча стихотворенеша. Тайп-тайпара я уж, тайп-тайпара да цун увттадеш дола вахара сурташ а. МалагIаш да уж? Уж да лоаманхочун вахарца хиннача иразерча хувцамех, советски сага интернациональни доттагIалах, сага хьаьналча, эздийча гIулакхех, партецарча, сийлахь - воккхача Ленинцарча безамах дола сурташ.

Дешарий дегашта тоэм, эстетически салоIам бергба «Росси», «Iарамхи» «Аз хьаттар Пушкинга», «Са тахане», «Зовне илли», «КIи фийг», «Са кхел», «Iоажалцара къовсам», «Саг» яхача а, кхы дукхача а стихотворенеша. Из бакъдара массехк мугI боалабергба вай «Росси» яхача стихотворенецара:

...Дукха къамаш да хьа
мехка,
ЗIамга, доккха — къоастам
боацаш,
Маьрша, гIоза даха аьнна
Iа когаш тIа оттадаь.
Со а ва царех ГIалгIай
мехка,
Наьнах мо хьа шурех
вакхаш,
Хьогара ираз, беркат
даьнна,
Вахара никъ кхетабаь.

Цу мугIарашца поэто бакъду вай берригача мехкарча зIамигача а доккхача а къамий кхоллам Сийлахь-йоккхача Россеца бувзабенна а хадаргбоацаш а хилар, уж къамаш нийсача, иразерча новкъа даьхар дуненна Ленин венна дола эрсий халкъ хилар.

Бакъда, укхаза белгалдаккханза даргдоацаш да кхы цхьаькха а, Ленинах, партех, Даьхенех йолча массехк стихотворенеца хьадолалу из сборник. КIезига яц гIалгIай поэзеца цу темаех язъяь стихотворенеш. Хамхоев Ахьмада ший а я, укх сборника тIа йолчарел совгIа хIара цун арадаьннача книжка тIа а — Ленинах а партех а йола стихотворенеш. Из-м кхетадеш а да, хьанна хац дерригача советски адамаша шоай долаш дар, хургдар, дерригa вахар Сийлахьвоккхача Ленинца, цо кхеллача партеца дувзаденна лоархIаш хилар, царцара безам цхьаккха боарам боацаш хилар. Цунга хьежжа, идейни кIоаргал йолаш, говза художественни форма йолаш хила деза цу темаех оалаш дола хIара поэтически дош. ВIалла мегаргдолаш дац стихашца массейттаза Ленинах, партех. Даьхенах аьнна юха а юха а хьалхадоахилга. е цунах поэзи а хилац. Хала хете а, белгалдакханза далац «Лоаман илли» яхача сборника тIара «Ленина дош», «Парти», — «Ленин вера лоамашка», «Большевикаш боагIаргба», «Хьамсара Даьхе» яха а, кхы массехк а стихотворени ледарчарех хилар. Из бакъдара боалабергба вай «Ленина» дош» яхача стихотворене тIара боалабергба вай «Ленина дош котдаларо къиза Iазап тIера кхесса. Дунен адам сомадаькха Вахар къовса гIоттадир. Аврора герз даларо, Халоний мухь чехка тесса, саготанех мукъабаьха Наьха ираз хьанхеллар».

МалагIа керда образ я поэта цу мугIарашца кхеллар, фуд укхаза гIалгIай поэзеца а Хамхоева ший творчестваца а вайна хьалха довзанза дар? Цхьаккха хIама дац.

Вай из белгалдоакхх цу темаех йола поэтически произведенеш дешарий дегаш тохадолийтаргдолаш хила езалгах кхы цIаьккха а алар духьа. Хамхоев Ахьмад цу тайпара произведенеш кхоллалургйолаш ва, из бакъду дувцаш долча сборника тIарча цун кхыча произведенеша.

Мичча бесса дале а, «Лоаман илли» яхача сборника тIара стихотворенеш гIалгIай поэзи дегIайоалаяра баьккха кхы цхьаькха а гIа ба.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ,
йоазонхо.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

Милитаристски Япони йохаяь 40 шу дузаш

ЗАКОНАГIА ДОАГГIАЧА ТАЙПАРА ЧАКХДАЬННАР

Шовзткъа шу хьалха 1945 шера бIаьсти, фашистски Германи караенaчул тIехьагIа европейски кантиненте йIаьххача ханара машар эттар. Цу хана Дальни Востокеи Тайжача океана бассейнеи цIий Iоухийташ деш тIемаш дар, дIахо беш бар дунен шоллагIа тIом. Японски захватчикий низа Iоткъама кIал Iазап оазаш дар Китая, Корея, Индокитая, Бирма, Филиппиний, Индонезе халкъаш. Европера фашистски блок йохаьчул тIехьагIа Япони йиза политически хьакъехьа дIахоадаяь, хIаьта цун стратегически экономически позицеш чIоаггIа мелъенна яле а, японски милитаристаша тIом бIаьхбалийтара никъ лаьцабар.

Духьале ца еш хьакарадувла аьнна Потсдамски деклараце дIадийхар дIатIаэцанзар Японе тIема политически кулгалхоша, «котбаллалца тIом бе» решени а йир. Японски милитаристаш къаьстта дега ондо лаьца бар Маньчжуреи Кореи шоаш хьаьча тIема экономически базахи плацдармахи, императорски тIема низий керттера чIоагIало йола Квантунски эскар йIаьххача хана тIом бе безаш дар.

1945 шера август тIакхоачаш Квантунски эскарца 1 миллион совгIа салтеи эпсари вар. Царга яр 1215 танк, 6640 артиллерийски йоккха топ, 1907 тIема самолет. Квантунски эскарцара дукхагIбола нах тIом бара дика Iомабаь, тIема опыт йолаш, коммунизмана духьаларча, шовинизма, императора фанатически тешамеча уйланца идеологически кийчбаь бар.

Дунен шоллагIа тIом ший тIеххьарча этапе кхаьчалга а гуш, йоккхача пачхаьалкхенашта СССР, США-неи Англенеи керте латтараша Ялтински конференце (4-11.2.1945 ш.) бартбир аьннар дергдолаш фашистски Германи карайоалаяьчул тIехьагIа 2 — 3 бутт баьлча Советски Союз милитаристски Японена духьала тIом бе йолалургйолаш. Цу баьча бартеи союзни пачхаьалкхенаша вIаши дIатIанийцача декхарийи кIийлен тIа Советски Лаккехьара Керттера командовани Маньчжурски стратегически наступательни операце плани де лерхIари оттаде йолаелар.

СССР японски агрессоpашта духьал тIом бе йолаялар милитаристски Японе дукхача шерашка гIаьрагIа Iоткъам лоаттабеча азиатски материка малхбоалерча даькъ тIарча дерригача халкъашта хьаштдолаш дар. СихагIа дунен шоллагIа тIом чакхбаккха а машар оттабе а, малхбоалера ший доазонаш чIоагIден Азерча халкъашта мукъадовлара тIехь цар лоаттабеча къовсаме интернациональни новкъостал деи лерхIаш 1945 шера 8 августа Советски правительствас дIакхайкадир СССР 9 августе дена Японеца тIом болаш ше хургхилар. МНР зIамагIча хуралой правительстваси дIакхайкадир ВIашагIкхийттача Къамий организаце оагIонгахьа а йолаш Японена духьала ше тIом болабеш хилар. Советски Союза правительства ваявленена тIехьа хилар а. Цу хьакъехьарча деклараце тIа йоахар суверенни пачхаьалкхе хиларах тарра Монгольски Халкъа Республика хилара духьала лаьттай японски империализм, латташ а я.

1945 шера 9 августа советски монгольски эскараш кхаь оагIорахьара — малхбузехьара, малхбоалерей къулбаседагахьарей моастагIчун эскар дохадеш чIоаггIа хIама а тохаш тIом бе доладелар. Керттера хIама техар МНР территоре тIара Забайкальски фронта керттерча низашца. Цу фронта юкъе йода советски монгольски эскарий дошлой-механизированни группа, Калгански лостаме 350 километр шера йолча моттиге шин даькъа екъа а енна, тIом беш яр къулбехьерча оагIорахьа Забайкальски фронта ударни группировка фланг Iалашъе лерхIаш.

Забайкальски фронта, 1-чеи 2-чеи Дальневосточни фронтий эскараш, инициатива шоай бе а елла, толаме кIоаргагIа чудолхар Маньчжуре территоре тIа. ТIом беча хьалхарча ялх дийнахьа японски эскар цIенхаштта дохадеш хIама техар. МоастагIа халача хьал тIа оттавир. Японе правительствас 14 августа караяха решени йир. Квантунски эскара дукхача доакъошеи соединенешеи юха духьала тIом бешше а.

Операце шолагIча этапе тIехь-тIехьа чIоагIагIа хIама а тохаш, кхаь фронта эскараш Маньчжуре чудаьлар, хьалийцар эгтара лоархIаме йола промышленни центраш — Мукден, Чанчунь, Харбин, Гирин. Къулбаседарча Корея форда йисте есача фордацарчеи фецарчеи дисанташа йиш хилийтар 25-ча арме соединенешка лаьтта гIолла дIахьалхашка йовла, корейски партизанаша дакъа а лоацаш Къулбаседерча Кореера японски захватчикаш арабаха а.

Темца духьала латтарах хIама хургдоацилга а гуш Квантунски эскара керттерча командоване 18 августа приказ делар тIом соцабеш хиларах. Бакъда, японски эскара доакъоша фронта дукхача участкашка юхадухьала тIом бора. Август чакхбоалаш Маньчжуре еррига территори японски оккупантех мукъаьккха яр. Советски эскаро хьакаравоалавир 593 эзар совгIа японски салтеи эпсари, дукха герзи тIема техникеи хьаькхар. Герз хьадаькхар 32 дивизегара, 25 бригадагара, эскара тайптайпарча доакъошкара.

Японе лаьттарча тIема низий эгтара йоккхагIча стратегически группировкех йола цаI йохаьчули США-неи Англенеи духьала бIаьхбаь тIом бара японски милитаристаша лийрхIача лоархIамеча экономически базахи материкерча плацдармах яьначули тIехьагIа, Японе правительство хьакараянза яргйоацача эттар. 1945 шера 6-чеи 9-чеи августе США-с японски городашта Хиросиманеи Нагасакенеи чуйийтта атомни бомбаш тIом бара хиланза яргйоацаш еттанзар. Цар йинзар Японеи цун эскареи кхел а. Из хьалхе а яь яр дунен шоллагIча тIема Дальни Востокерча, азиатски материка къулбехьенмалхбоален даькъ тIеи Тайжача океана бассейнеи хиннача тIема юкъе СССР яхарах цу тIема беррига наькъа ходам беш хиннача событе.

Дунен шоллагIча тIема Малхбоален тIеххьара цIера кхуврч дIабоаккхаш даьча юкъарча гIулакха юкъе дакъа лаьцар японски милитаристаша цIий Iоухийташ деча зуламашта духьала тIом беш хиннача дукхача мехкашеи халкъашеи. Кортамукъеи шоай лоIамеи хилара тIехь йIаьххача ханеи тIагIерттаи къовсам лоаттабир китайскии корейскии халкъаша. Холуш хIама еттар японски захватчикашта Индокитая, Бирма, Индонезе, Филиппиний халкъаша. Тайжача океана бассейнеи материкеи йоккхий территореш дIалийца Японе оккупационни эскараш тIехь-тIехьа готдора США, Англе, кхыча мехкий тIема низаша. Бакъда, Японе ший гIайреш тIа американски эскар даьлар Япони хьакараенaчул тIехьагIа цхьаккха топ ца кхоссаш.

Фашистски Германии милитаристки Японии йохаярах мелденна дар империализма реакционни низаш. ТIем тIа коталонаш яхарах пайда а эцаш. Азе дукхача мехкий халкъаша Iодаьхар шоашта теха хинна гIабаш, къаман хьакъехьа мукъадаьлар, экономически социальни прогресса новкъа а даьлар. Бакъда, Японе доал деча гIозараша, хинна дIададар диц а денна, США империалисташа массе оагIорахьара деча новкъосталца чIоагIало а лувцаш, хIанз милитаризаци ю мехка, кердача тIемга кийчлу. Шоай экспансионистски де гIертарий планаш увттаеш, японски милитаристаша шоашта хьалхашка увттаду гаьнна долха политически, экономически тIемеи де лерхIа хIамаш — Азе шоай хьалхле хулга, азиатски континента къулбехьен-малхбоален даькъ тIа юкъарчал доацаш шоаш аьннар оттаделга. Хьалбоалача маьлха Мохк агрессе новкъа боаккхилга.

ВIаши цхьана йола кхерамзле Iалашъе гIерт а яхаш Японе ший территоре тIа дIадоаржадайт американски эскар, лоаттадайт тIемафордеи тIема-фегареи низаш. Цар шоай гIулакхаш де тарлургдолча радиусе советски Дальни Востоки СибарегIеи меттел, МНР а Азеи Тайжача океанеи пачхаьалкхений а территори я.

ХIанз Дальни Востоке хулача событей кхерамо малхбоалерча Азеи Тайжача океанеи халкъашкара дIадех чIоагIа фийла хулга, США-с, Японеи Къулбехьерча Кореяи еча тIема кхерамеча кийчонашта духьала цхьана хьинаре гIулакхаш делга. ЦаIаш шоллагIчарна духьала а долаш. Азе мехкаш тIема-политически группировкашта декъара американо-японски стратегена духьала оттае еза Дальни Востокерча коллективни кхерамзлен хьашташта, машар Iалашбара хьашташта йола цхьана гIулакхаш леладу политика.

Василий ПЕТРОВ,
Советски Союза маршал, СССР оборона министра хьалхара заместитель, Советски Союза Турпал.
(АПН).

Шерагара шера дукхагIча наха дIайовзаш латт Серноводск - Кавказский оалаш йола курорт. ХIанз укхаза цхьан ханна шоай унахцIено тоаеш ва мехка еррига мийингашкара 1500 саг.

Дукхача санаторе корпусашка укхаза баьхкарашта мел эша хьалаш вIаштIехьдаьхад. Болх беш я массехк библиотека, спортивни сооруженеш. СалоIараштa лаьрхIа чакхдоах культурно - массови балха гIулакхаш, Нохч-ГIалгIайчен лоархIамеча моттигашка экскурсеш ю.

СУРТА ТIА: курорте баьхкараш беза хьаьший санна тIаэц официантка Идигова Розас.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ВОШАЛ ЛЕЛАДУ ТЕАТРАША

Болгаре командировке хинна Ворошиловградски музыкально - драматически театра керттера режиссер Украински ССР халкъа артист Тимошин Валентин цIаккхаьчав керда творчески планаш а йолаш. Цун портфела чу уххар Стратиева, Радичкова, Страшимирова пьесай кулгайоазош. Театро хержа пьеса оттае воагIаргва Бояи Дановске цIерагIча театра болгарски режиссер Венков Иосиф.

Шин театра юкъера творчески доттагIал тоссаденнад бархI шу хьалха, 1977 шера.

— Цу хана эгтара хьалха со хьийхавар Пернике, — яхаш дагалувц В. Тимошина, — болгарски сцена тIа «Гибель эскадры» яха Корнейчук Александра пьеса оттае. ДагадоагIа сона уж сагота деноп, наб ца еш дIанха бийсаш, репетицеш, цIаьккха а репетицеш. Цхьабакъда, къаьстта чIоагIа биц ца луш дага латт А. Алексина «Молодая гвардия» яха пьеса кийчъеш баь болх.

Болгарски сцена тIа «Молодая гвардия» яха пьеса оттаяле хьалха Перникера коллегаш Краснодоне — турпалий даймехка баьхна хилар. Уж хиннаб «Молодая гвардия» яхача партийно-комсомольски подполья музее, «Непокоренные» яхача мемориальни комплексе беттабеннаб молодогвардейций гаргарча нахах.

— Болгарски сцена тIа «Молодая гвардия» толаме оттайир, — дувц дIахо В. Тимошина. — Цу гIуланхо низ болийтар тха творчески доттагIалга. дIахо цхьана болх бе безам оттийтар.

Болгаре комсомола ЦК-с кагирхошта юкъе кхетама болх барах Тимошин Валентинана елар Дошо знак. ХIанз керттора режиссер Венков Иосиф Ворошиловграде варга хьежаш ба.

ТКАЧЕНКО Людмила.
(АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — А. Арканов, Г. Горин — «Доккхача цIен зIамига комедеш». Сатира Московски театра фильм-спектакль.
11.10 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «ЧIоагIа овлаш», «Кхоненна йола азимут», «Орлини Окаи яха хи шаIашагIхеттача» яха мехка телевизионни студей документальни фильмаш.
15.45 — Халхараш деча коллективай концерт.
16.15 — «Кердадараш».
16.20 — М. Е. Салтыков-Щедрина театр. 1-ра передача.
17.20 — «Хар-низ». Тележурнал.
18.05 — А. Скрябинеи, С. Рахманиновеи фортепьянни произведенеш кхоачашъю РСФСР заслуженни артиста В. Берзона.
18.25 — Алкоголизмах доалача зуламах дола Iилман-популярни фильмаш: «Кад а тохаш шуна багIара мах», «Лохехьа Iочу мара ца вуга никъ».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Хьа улица тIа да ЦIей» Молдавски ССР культурно-спортивни комплексий хьакъехьа.
19.50 — «Кердадараш».
20.00 — «Iамарчашта тIехкхувсавала хов сона!» яхача нийс сери йолча художественни фильма премьера (Австрали). 1-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Балета хьакъехьа». Балетмейстер СССР халкъа артист Л. Лавровский.
22.45 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Академик Трофимук. Биографе оагIонаш». Документальни фильм.
8.45 — «Бийса биьлагIа го тоссаш». Художественни фильм.
10.00 — «Гургалбетта сахьат».
10.30 — «Лусине» яхача фильм-концерта премьера.
10.55 — «Лиса Патрикеевна», «Са доттагIа зонтик», «Бедонуры» яха мультфильмаш.
11.25 — «Пролески» яхача вокальни ансамбла концерт. г. Гомель.
11.45 — «Iаьржача форда талгIаш». БархIсери йола художественни фильм. 5-гIа сери.
13.00 — Французски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
13.30 — «Шахматни школа». Шахматий историецара. 3-гIа передача.
14.00 — «ГIовтта, кхокхарч». Фильм-концерт.
15.05 — Московски Дунен халкъашта юкъера Машара марафон.
15.25 — «Кердадараш».

ГСТ

17.20 — «БIаьшерений мулаш», «Трасса», «ЦIен че йоаца цIа» яха документальни фильмаш.
18.15 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.35 — «Дунен халкъашта юкъера хьалаш довзийтар» (гIалгIай меттала).
18.50 — Фильм-реклама.
19.00 — «Объективо бехк бу».
19.15 — «Къона оазаш». Нохч-ГIалгIайчен къонача литераторий кхоаламе машарен халкъашта юкъерча доттагIален тема.
19.45 — «Безаме вIашагIкхетараш». Киноочерк.

ЦТ

20.00 — ФутболагIа йола 1/16 финала СССР кубок. «Динамо» (Киев — СКА (Дона-тIара-Ростов). 2-гIа тайм. Киевера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Истребители». Художественни фильм.
23.00 — «Кердадараш».

14 АВГУСТ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «КхувшбоагIарий кхоллам».
9.00 — «Кинонинкъберий клуб».
10.00 — А. Глазунова произведенеш кхоачашъю СССР Пачхаьалкхен академически симфонически оркестро.
10.40 — «Iамарчашта тIехкхувсавала хов сона!». Художественни телефильм. 1-гIа сери.
11.30 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «СибарегIеи - Гаьнарча Малхбоалеи гIолла». Документальни телефильмаш: «БАМ. Магистрала шинна оагIорахьа гIолла», «Тикъамаш дола гIончий», «Бахаш-теняаш хиннаб форда божа».
15.45 — «Са професси — кога-гIирс бер». Москверча № 114 йолча СПТУ болхлой кадраш кийчъяра хьакъехьа.
16.15 — «Кердадараш».
16.20 — М. Е. Салтыков-Щедрина театр. 2-гIа передача.
16.55 — «Хьаде тхаца, хьаде оаха санна, хаде оахачул дикагIа». ГДР-ера передача.
17.55 — А. Циммерман. Концерт.
18.15 — «Iилмеи вахари».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Корейски Халкъа-Демократически Республика къоначар ансамбла концерт.
19.30 — «Укх деной почта». Политически обозревателa В. П. Бенетова доаших телехьажархой письмош.
20.00 — «Кердадараш».
20.10 — «Iамарчашта тIехкхувсавала хов сона!» яхача художественни телефильма премьера. 2-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Литература хьакъехьара диалогаш». Сергей Залыгин — Валентин Распутин.
22.30 — «Тахан дунен тIа».
22.35 — «Сябры» яхача вокально-инструментальни ансамбла концерт. Минскера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Iуйранара гимнастика».
8.15 — «Маьхк лораяра». Документальни фильм.
8.25 — «Истребители». Художественни фильм.
10.00 — «Дезал а школа а». Тележурнал.
10.30 — «Мичад шо, зурманчаш!».
11.00 — ДIалокх СССР Машиннаькъа министерства духовой оркестро.
11.20 — О. Бергольца поэзи.
12.00 — «Iаьржача форда талгIеш». Художественни телефильм. 6-гIа сери.
13.15 — Немецки мотт. Iомабу. 2-гIа шу.
13.45 — И. Брамс. Кларнета а шин чIондарга а, виолончелена а йола квинтет.
14.20 — Дон-тIарча-Ростова телевидене студе программа.
15.15 — «Кердадараш».

ГСТ

17.00 — Бахача наха гражданскн оборона хьакъехьа. Кинопрограмма.
18.00 — Парте экономически политика болх беш я (нохчий меттала).
18.15 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.35 — ЦаIдолча политден итогаш.
19.00 — ФутболагIа йола 1/16 финала СССР кубок. «Спартак» — ЦСКА. В. И. Ленина цIерагIча Центральни стадионера трансляци. Перерыве (19.45) — «Бийса даьхала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Культура а салаIара а паркера ди». Художественни фильм. (КНДР).
22.25 — «Гиссарски заповедник». Документальни телефильм.
22.40 — «Кердадараш».

РАДИО

13 АВГУСТ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» яхача республикански газетий обзор.
8.23 — «Сердало» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Инструментальни ашарий концерт (гIалгIай меттала).
9.15 — ДинагIа пайда эца кхоачамех (нохчий меттала).
9.30 — «Къона вай заманхо» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — «Ди а хIанзара идеологически къовсам а» (эрсий меттала).
16.16 — Хьалхалаттача хьайбаш леладераштa». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Хьалкхеда дерригa ялат — лораде» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Советски поэзе мастераш. Сергей Есенин.
17.58 — Иллеш доах Айдамирова Марьяма.
18.30 — Художественни самодеятельноста доакъашхой концерт.

14 АВГУСТ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» яхача республикански газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — «Жестокий романс» яхача кинофильмацара ашараш (эрсий меттала).
11.15 — «Музей — кхетам балара лоархIамера кхуврч» (нохчий меттала).
11.30 — «Овлангара дош — интенсификаци». «Промавтоматика» НПО радиоконференци (эрсий меттала).
15.15 — «ЦхьоагIо йолча дезале» (нохчий меттала).
15.35 — «Ден темаегIа» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.15 — «СелаIад» (эрсий меттала).
16.45 — «Дош а гIуланх а цаI долаш». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Кхай тIара денз тикача кхачалца (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — «Бераша маьлхах иллеш доах». Ашарий передача.
17.29 — Моттигерча авторий произведенеш.
17.55 — Иллеш доах Дагаев Валида.
18.34 — Халкъа ашараш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи кIезиг-дукха морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа муха хьекхаш хилеи фегара температура республике 30—35, Грозне 33—35 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 15—20, дийнахьа 31—36 градус йовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктонхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта бовхала — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02220. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3766.